

ЗАКОН РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

30 чэрвеня 2022 г. № 183-З

Аб правах інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі

Прыняты Палатай прадстаўнікоў 31 мая 2022 г.

Адобраны Саветам Рэспублікі 16 чэрвеня 2022 г.

Сапраўдны Закон ставіць права інвалідаў, у тым ліку дзяцей-інвалідаў (далей, калі не вызначана іншае, – інваліды), вызначае гарантыі ажыццяўлення іх праў, забеспячэння роўнасці і недыскрымінацыі па адзнацы інваліднасці і накіраваны на паляпшэнне якасці жыцця інвалідаў, стварэнне і забеспячэнне належных умоў для поўнага і раўнапраўнага ўдзелу інвалідаў у жыцці таварыства, а таксама на прафілактыку інваліднасці.

ГЛАВА 1 АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 1. Асноўныя тэрміны, якія выкарыстоўваюцца ў сапраўдным Законе, і іх вызначэння

Для мэт сапраўднага Закона выкарыстоўваюцца наступныя асноўныя тэрміны і іх вызначэння:

абілітацыя інваліда – комплекс мер, накіраваных на фарміраванне, развіццё і падтрыманне якіх адсутнічалі раней у інваліда функцый органаў або сістэм арганізма, здольнасцей, навыкаў да бытавой, грамадскай, прафесійнай і іншай дзейнасці;

асистивныя лады і тэхналогіі – лады, абсталяванне, праграмае забеспячэнне, спецыяльныя тэхналогіі, іншыя дапаможныя сродкі, прадугледжаныя для поўнага або частковага пераадолення, замяшчэння (кампенсацыі) абмежаванняў жыццядзейнасці, тэхнічныя сродкі сацыяльнай рэабілітацыі інвалідаў;

аўдыёдэскрыпцыя – тэхніка вуснага апісання візуальнага зместу прадметаў, дзеянняў, прасторы, недаступнай інвалідам з парушэннямі гледжання;

дыскрымінацыя па адзнацы інваліднасці – любыя адрозненні, выключэнні або абмежаванні па прычыне інваліднасці, мэтай або вынікам якіх з'яўляюцца прымяншэнне або адмову прызнання, ажыццяўлення нароўні з другімі людцамі ўсіх гарантаваных у Рэспубліцы Беларусь грамадзянскіх, палітычных, эканамічных, сацыяльных, культурных і другіх праў і свабод;

даступнае асяроддзе – стан і якасць асяроддзя пражывання, у тым ліку транспартных сродкаў, інфармацыйнага і камунікацыйнага асяроддзя, якія дазваляюць інвалідам ажыццяўляць свае правы і удзельнічаць у жыцці таварыства нароўні з другімі людзьмі;

жэставая мова – знакавая сістэма, натуральна створаная людзьмі з парушэннем чуткі і якая суадносіць паняццёвы змест з прасторава-візуальным узнаўленнем;

інвалід – чалавек з трывалымі фізічнымі, псіхічнымі, інтэлектуальнымі або сенсорнымі парушэннямі, якія пры ўзаемадзеянні з рознымі бар'ерамі могуць перашкаджаць яго поўнаму і эфектыўнаму ўдзелу ў жыцці таварыства нароўні з другімі людзьмі;

інваліднасць – вынік узаемадзеяння паміж якія маюць парушэння здароўя людзьмі і асабістымі, асяродкавымі бар'ерамі, які перашкаджае іх поўнаму і эфектыўнаму ўдзелу ў жыцці таварыства нароўні з другімі людзьмі;

індывідуальная праграма рэабілітацыі, абілітацыі інваліда, індывідуальная праграма рэабілітацыі, абілітацыі дзіцяці-інваліда (далей – індывідуальная праграма рэабілітацыі, абілітацыі інваліда) – дакумент, які вызначае комплекс мерапрыемстваў па рэабілітацыі, абілітацыі інваліда, тэрміны іх правядзення, а таксама выканаўцаў;

грамадскія аб'яднанні інвалідаў – добраахвотныя аб'яднанні грамадзян, болей 50 працэнтаў членаў якіх складаюць інваліды (іх законныя прадстаўнікі) і асноўнымі статутнымі мэтамі якіх з'яўляюцца ажыццяўленне мер па забеспячэнні роўных магчымасцей удзелу інвалідаў ва ўсіх сферах жыццядзейнасці таварыства, прытрымліванне і абарона іх праў і законных інтарэсаў нароўні з другімі людзьмі;

абмежаванне жыццядзейнасці – поўная або частковая страта чалавекам здольнасці або магчымасці ажыццяўляць самаабслугоўванне, самастойна перасоўвацца, арыентавацца, мець зносіны, кантраляваць сваё паводзіны, навучацца, займацца працоўнай дзейнасцю, а дзіцём у узросце да 18 гадоў – ажыццяўляць вядучую ўзроставую дзейнасць;

разумнае прыстасаванне – неабходныя і прыдатныя мадыфікацыі і карэктывы, якія ўносяцца, калі гэта трэба ў канкрэтным выпадку, у мэтах забеспячэння рэалізацыі або ажыццяўлення інвалідамі праў і свабод нароўні з другімі людзьмі;

рэабілітацыя інваліда – комплекс мер, накіраваных на поўнае або частковае аднаўленне парушаных і (або) кампенсацыю страчаных функцый органаў або сістэм арганізма, здольнасцей, навыкаў да бытавой, грамадскай, прафесійнай і іншай дзейнасці і іх падтрыманне;

сацыяльная інтэграцыя інвалідаў – комплекс мер, якія прымаюцца ў абласцях сацыяльнай абароны, занятасці насельніцтва, адукацыі, фізічнай культуры і спорту, аховы здароўя, жыллёвых дачыненняў, інфармацыі і інфарматызацыі, культуры і другіх абласцях і накіраваных на забеспячэнне роўных магчымасцей для ажыццяўлення інвалідамі сваіх праў і удзелу іх у жыцці таварыства нароўні з другімі людзьмі;

сацыяльная падтрымка інвалідаў – сістэма мер, якія забяспечваюць сацыяльныя гарантыі інвалідам у відзе выплаты пенсій, дапамог, давання дзяржаўнай адраснай сацыяльнай дапамогі, дзяржаўных сацыяльных ільгот, праў і гарантый, устаноўленых заканадаўствам;

спецыялізаванае рабочае месца – рабочае месца для работы інваліда, аснашчанае пры неабходнасці асноўным і дапаможным абсталяваннем, умовы працы на якой дазваляюць інваліду выконваць свае працоўныя абавязкі і не супярэчаць індывідуальнай праграме рэабілітацыі, абілітацыі інваліда;

універсальны дызайн – дызайн прадметаў, абстаноўкі, праграм і паслуг, прызваны зрабіць іх у максімальна магчымай ступені прыдатных да карыстання для усіх людзей без неабходнасці адаптацыі або спецыяльнага дызайну, не які выключае выкарыстання ассистивных ладоў і тэхналогій;

ясная мова – форма адлюстроўвання (узнаўленні) пісьмовай, вуснай і іншай інфармацыі, даступная для людзей, якія адчуваюць цяжкасці ў яе ўспрыманні і разуменні, якая прадугледжвае пераўтварэнне такой інфармацыі ў мэтах выключэння складаных і запазычаных тэрмінаў і паняццяў, спрашчэння структуры выказвання, канкрэтызацыі, скарачэння тэксту, распалажэння слоў у пэўнай паслядоўнасці.

Іншыя тэрміны вызначаюцца ў асобных артыкулах сапраўднага Закона.

Артыкул 2. Правое рэгуляванне дачыненняў, звязаных з правамі інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыяй

Дачыненні, звязаныя з правамі інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыяй, рэгулююцца заканадаўствам аб правах інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі, а таксама міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь і іншымі міжнародна-прававымі актамі, якія ўтрымліваюць абавязацельства Рэспублікі Беларусь.

Заканадаўства аб правах інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі грунтуецца на Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і складаецца з сапраўдным Законам і іншых актаў заканадаўства.

Калі міжнародным дагаворам Рэспублікі Беларусь вызначаны іншыя правіла, чым тыя, якія ўтрымліваюцца ў сапраўдным Законе, то прымяняюцца правілы міжнароднага дагавора.

Артыкул 3. Сфера дзеяння сапраўднага Закона

Дзеянне сапраўднага Закона распаўсюджваецца на грамадзян Рэспублікі Беларусь, замежных грамадзян і асоб без грамадзянства, якія пастаянна пражываюць у Рэспубліцы Беларусь (далей – грамадзяне), якія з'яўляюцца інвалідамі, незалежна ад групы і прычыны інваліднасці, ступені страты здароўя.

Артыкул 4. Міжнароднае супрацоўніцтва ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі

Рэспубліка Беларусь ажыццяўляе міжнароднае супрацоўніцтва ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі з замежнымі дзяржавамі, міжнароднымі арганізацыямі і міждзяржаўнымі ўтварэннямі ў парадку, устаноўленым заканадаўствам і міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 5. Дзяржаўная палітыка ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі

Дзяржаўная палітыка ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі выяўляецца ў стварэнні прававых, эканамічных і сацыяльных умоў для забеспячэння рэалізацыі і абароны праў і свабод інвалідаў, іх інтэграцыі ў таварыства.

Асноўнымі прынцыпамі дзяржаўнай палітыкі ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі з'яўляюцца:

- роўнасць і прытрымліванне праў і свабод чалавека і грамадзяніна;
- забеспячэнне роўных магчымасцей рэалізацыі інвалідамі праў і удзелу іх у жыцці таварыства нароўні з другімі людзьмі;

- забарона дыскрымінацыі па адзнацы інваліднасці;

- інклюзія ў адукацыі;

- гарантаванасць рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў;

- гарантаванасць сацыяльнай падтрымкі інвалідаў;

- міжведамаснае ўзаемадзеянне дзяржаўных органаў, узаемадзеянне дзяржаўных органаў з іншымі арганізацыямі, у тым ліку грамадскімі аб'яднаннямі інвалідаў, у рашэнні пытанняў забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі;

- удзел грамадскіх аб'яднанняў інвалідаў у фарміраванні і рэалізацыі дзяржаўных праграм у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі;

- прыярытэтнасць мер па прафілактыцы інваліднасці.

Дзяржаўная палітыка ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі накіравана на:

- забеспячэнне інвалідам роўных з другімі людзьмі магчымасцей рэалізацыі грамадзянскіх, палітычных, эканамічных, сацыяльных, культурных і другіх праў і свабод, замацаваных у Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, сапраўдным Законе, іншых заканадаўчых актах і міжнародных дагаворах Рэспублікі Беларусь;

- забеспячэнне інвалідам права на адукацыю ў плынь усёй жыцця ў адпаведнасці з патрэбнасцямі асобы, адаптыўнасць сістэмы адукацыі да узроўню падрыхтоўкі, асаблівасцей развіцця, здольнасцей і інтарэсам;

- поўны і эфектыўны ўдзел інвалідаў у жыцці таварыства;

- фарміраванне ў таварыстве ўважлівага дачынення да праў і годнасці інвалідаў, прыцягненне ўвагі да іх здольнасцей і укладу ў жыццядзейнасць таварыства;

- стварэнне даступнага асяроддзя і паляпшэнне якасці жыцця інвалідаў;

стварэнне асяроддзя жыццядзейнасці з улікам універсальнага дызайну і разумнага прыстасавання;

удасканалванне сістэмы рэабілітацыі, абілітацыі і сацыяльнай падтрымкі інвалідаў; зніжэнне паказчыкаў частаты і цяжару інваліднасці.

Артыкул 6. Права інвалідаў

Інваліды ў Рэспубліцы Беларусь уладаюць усёй паўнатою грамадзянскіх, палітычных, эканамічных, сацыяльных, культурных і другіх праў і свабод, замацаваных у Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, сапраўдным Законе, іншых заканадаўчых актах і міжнародных дагаворах Рэспублікі Беларусь, уключаючы права на:

недыскрымінацыю і абарону ад дыскрымінацыі па адзнацы інваліднасці;

самастойны лад жыцця і уцягнутасць у грамадскую дзейнасць;

рэабілітацыю, абілітацыю;

адукацыя;

выбар роду дзейнасці і працаўладкаванне;

удзел у палітычным і грамадскім жыцці;

даступнае асяроддзе;

індывідуальную мабільнасць;

выкарыстанне жэставай мовы інвалідамі з парушэннем чуткі;

медыцынскую дапамогу, якая аказваецца ў адпаведнасці з заканадаўствам аб ахове здароўя;

даванне жыллага памяшкання ў адпаведнасці з жыллёвым заканадаўствам;

дастатковы жыццёвы ўзровень і сацыяльную падтрымку;

удзел у культурным жыцці, правядзенне вольнага часу і адпачынку, занятак фізічнай культурай і спортам;

абарону і бяспека ў умовах надзвычайных сітуацый.

Інваліды маюць неад'емнае права на павагу чалавечай годнасці незалежна ад стану здароўя.

Дзеці-інваліды карыстаюцца ўсімі правамі і свабодамі нароўні з другімі дзецьмі. Ва ўсіх дзеяннях, якія робяцца ў дачыненні дзяцей-інвалідаў, павінны забяспечвацца найлепшыя інтарэсы дзіцяці.

У мэтах забеспячэння сацыяльнай інтэграцыі інвалідаў пры распрацоўцы тэхнічных нарматыўных прававых актаў улічваюцца патрэбнасці інвалідаў і неабходнасць стварэння асяроддзя жыццядзейнасці з улікам універсальнага дызайну і разумнага прыстасавання.

Артыкул 7. Забарона дыскрымінацыі па адзнацы інваліднасці

У Рэспубліцы Беларусь забараняецца дыскрымінацыя па адзнацы інваліднасці.

Дыскрымінацыя па адзнацы інваліднасці ўключае ў сябе ўсе формы дыскрымінацыі, у тым ліку прамую, ускосную дыскрымінацыю, знявагу дзеяннем, адмову ў разумным прыстасаванні.

Прамая дыскрымінацыя – адрозненне, выключэнне або абмежаванне па прычыне інваліднасці, якія мелі месца ў дачыненні інваліда і не дапушчальныя ў дачыненні другіх людзей у аналагічнай сітуацыі.

Ускосная дыскрымінацыя – сітуацыя, калі агульнаўстаноўленыя нормы, патрабаванні, працэдуры або практыка ставяць інваліда ў менш спрыяльнае палажэнне па параўнанні з другімі людзьмі, за выключэннем выпадкаў, прызначаных у часткі сёмага сапраўднага артыкула.

Знявага дзеяннем – паводзіны ў дачыненні інваліда, калі дапускаюцца (праследуецца мэта) замер на годнасць асобы, стварэнне якая запалохвае, варожай, зневажлівай або зневажальнай абстаноўкі.

Адмова ў разумным прыстасаванні – неажыццяўленне неабходных і прыдатных мадыфікацый і карэктыў у мэтах забеспячэння рэалізацыі або ажыццяўлення інвалідамі праў і свабод нароўні з другімі людзьмі, за выключэннем выпадкаў, калі такія мадыфікацыі і карэктывы становяцца несуразмерным або неапраўданым цяжарам.

Не з'яўляюцца дыскрымінацыяй па адзнацы інваліднасці адрознення, выключэння і абмежаванні, калі яны аб'ектыўна оправданы для дасягнення вызначанай законам мэты ў інтарэсах нацыянальнай бяспекі, абароны маральнасці, праў і свабод другіх асоб, уключаючы:

абмежаванні ў некаторых правах на аснове грамадзянства (падданства) або адсутнасці грамадзянства (падданства);

даванне асобным катэгорыям грамадзян дзяржаўных сацыяльных ільгот, праў і гарантый, устаноўленых заканадаўствам;

абмежаванні, абумоўленыя ўмовамі працы, якія немагчыма змяніць з дапамогай разумнага прыстасавання.

Артыкул 8. Абарона праў, свабод і законных інтарэсаў інвалідаў

Дзяржава прымае меры для таго, каб інваліды не падвяргаліся дыскрымінацыі па адзнацы інваліднасці і карысталіся ўсімі правамі і свабодамі нароўні з другімі людзьмі.

Абарона праў, свабод і законных інтарэсаў інвалідаў у Рэспубліцы Беларусь забяспечаецца ў судовым і іншым парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі.

Грамадскія аб'яднанні інвалідаў маюць права абараняць правы і законныя інтарэсы, а таксама прадстаўляць законныя інтарэсы сваіх членаў у дзяржаўных органах і іншых арганізацыях.

Артыкул 9. Гарантыі праў інвалідаў у умовах надзвычайных сітуацый

У мэтах забеспячэння абароны і бяспекі інвалідаў у умовах надзвычайных сітуацый дзяржаўныя органы і іншыя арганізацыі ў адпаведнасці з сваёй кампетэнцыяй улічваюць інтарэсы і патрэбнасці інвалідаў пры:

планаванні і ажыццяўленні мерапрыемстваў па абароне насельніцтва і тэрыторый ад надзвычайных сітуацый;

арганізацыі падрыхтоўкі насельніцтва да дзеянняў у надзвычайных сітуацыях;

фарміраванні сістэмы абвясчэння насельніцтва аб надзвычайных сітуацыях;

інфармаванні насельніцтва аб парадку і правілах паводзін у якасці склалася абстаноўцы з выкарыстаннем сродкаў абвясчэння, даступныя для іх успрымання;

арганізацыі і правядзенні аварыйна-выратавальных і другіх неадкладных работ.

Прадстаўнікі грамадскіх аб'яднанняў інвалідаў пры неабходнасці прыцягваюцца да работы камісій па надзвычайных сітуацыях на рэспубліканскім, тэрытарыяльным і мясцовым узроўнях.

Мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы пры неабходнасці ствараюць не уваходныя ў склад экстранных службаў спецыялізаваныя цэнтры прыёму-перадачы паведамленняў у экстранныя службы ад інвалідаў з парушэннямі чуткі і прамовы.

Артыкул 10. Сродкі сувязі

Для інвалідаў з парушэннямі прамовы ў якасці сродкаў сувязі выкарыстоўваюцца асістывныя ладу і тэхналогіі.

Для інвалідаў з парушэннем чуткі ў якасці сродкаў сувязі выкарыстоўваюцца спецыяльныя тэхнічныя сродкі для слыхавога ўспрымання (гукаўзмацняльная апаратура і іншыя тэхнічныя сродкі) і (або) сродку візуалізацыі інфармацыі ў працэсе сувязі (субтитрование, пісьмовая прамова, перавод на жэставую мову).

Для інвалідаў з парушэннямі гледжання ў якасці сродкаў сувязі выкарыстоўваюцца рэльефна-кропкавы шрыфт Брайля, тактыльная рэльефная графіка, тактыльная сувязь, буйны шрыфт, аўдыё, тифло- і іншыя сродкі, якія забяспечваюць даступнасць інфармацыі, а у спалучэнні з парушэннем чуткі – дактыльная форма прамовы.

Для інвалідаў з рэзка выказанымі парушэннямі статодинамических функцый (рухальных функцый галавы, тулава, канечнасцей) у якасці сродкаў сувязі выкарыстоўваюцца ассистивные ладу і тэхналогіі.

Для інвалідаў з інтэлектуальнымі парушэннямі ў якасці сродкаў сувязі выкарыстоўваюцца ясная мова і ассистивные ладу і тэхналогіі.

Артыкул 11. Жэставую мову

Дзяржавай прызнаецца моўная самабытнасць сацыякультурнага (культурна-лінгвістычнага) таварыства інвалідаў з парушэннем чуткі.

Жэставая мова прызнаецца мовай сувязі інвалідаў з парушэннем чуткі, у тым ліку ў сферах вуснага выкарыстання дзяржаўных моў Рэспублікі Беларусь, з'яўляецца паўнацэннай лінгвістычнай моўнай сістэмай пазнання, развіцця, адукацыі, забеспячэння доступу да інфармацыі.

Беларуская жэставая мова з'яўляецца жэставай мовай, якая сфарміравалася з улікам тэрытарыяльнай прыналежнасці і культуры ў Рэспубліцы Беларусь.

Дзяржава падтрымлівае захаванне і развіццё жэставай мовы і забяспечвае:

свабоду выкарыстання жэставай мовы нароўні з другімі мовамі;

падрыхтоўку перакладчыкаў жэставай мовы, перападрыхтоўку педагогічных работнікаў, якія працуюць з інвалідамі з парушэннем чуткі, павышэнне іх кваліфікацыі;

садзейнічанне навучанню асновам жэставай мовы спецыялістаў у абласцях сацыяльнай абароны, аховы здароўя, адукацыі, культуры, фізічнай культуры, спорту і турызму, папярэджання і ліквідацыі надзвычайных сітуацый, праваабароннай і праваахоўнай дзейнасці;

даванне бясплатных паслуг па пераводзе жэставай мовы ў парадку і на умовах, прадугледжаных актамі заканадаўства.

Перавод жэставай мовы ажыццяўляюць перакладчыкі жэставай мовы, якія маюць адпаведную кваліфікацыю.

Пры звароце інваліда з парушэннем чуткі ў дзяржаўныя органы і арганізацыі, а таксама пры судаходстве, правядзенні працэсуальных дзеянняў, у тым ліку на стадыі папярэдняга следства, і знаходжанні пад вартай забяспечваецца перавод жэставай мовы ў поўным аб'ёме патрэбнасцей інваліда ў пераводзе.

Фінансаванне мерапрыемстваў па дзяржаўнай падтрымцы жэставай мовы ажыццяўляецца за рахунак сродкаў рэспубліканскі і (або) мясцовых бюджэтаў, а таксама іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам.

Артыкул 12. Асветна-выхаваўчая работа

Дзяржаўныя органы і іншыя арганізацыі, уключаючы грамадскія аб'яднанні інвалідаў, прымаюць меры па арганізацыі асветна-выхаваўчай работы, у тым ліку па:

фарміраванні ў таварыстве ўважлівага дачынення да праў і годнасці інвалідаў, прыцягненню ўвагі да іх здольнасцей і укладу ў жыццядзейнасць таварыства;

садзейнічанню пазітыўнаму ўспрыманню і актыўнай сацыяльнай ролі інвалідаў, уключаючы вытворчасць і (або) размяшчэнне (распаўсюджванне) сацыяльнай рэкламы;

выхаванню ў навучэнцаў павагі да праў інвалідаў;

прызнанню здольнасцей інвалідаў і іх укладу ў калектыўна карысную дзейнасць;

падахвочванню сродкаў масавай інфармацыі да прадстаўлення інвалідаў такім чынам, які дапамагае іх сацыяльнай інтэграцыі;

рэалізацыі мерапрыемстваў, накіраваных на сацыяльную інтэграцыю інвалідаў.

Артыкул 13. Прафілактыка інваліднасці

Прафілактыка інваліднасці – сістэма сацыяльных, медыцынскіх, гігіенічных, педагагічных, прафесійных і другіх мер, накіраваных на зніжэнне паказчыкаў частаты і цяжару інваліднасці і які прадугледжвае:

паляпшэнне экалагічнага асяроддзя пражывання чалавека;

процідзеянне тытунекурэнню, выкарыстанню алкагольных напояў, спажыванню наркатычных сродкаў, псіхатропных рэчываў, іх аналагаў, таксічных або другіх якія адурваюць рэчываў;

фарміраванне здаровага ладу жыцця;

прафілактыку захворванняў;

забеспячэнне здаровых і бяспечных умоў працы, паляпшэнне ўмоў і аховы працы ў мэтах папярэджання вытворчага траўматызму і прафесійных захворванняў;

папярэджанне дарожна-транспартнага траўматызму;

прыняцце іншага мер.

Дзяржаўныя органы і іншыя арганізацыі ў адпаведнасці з сваёй кампетэнцыяй, грамадзяне абавязаны забяспечваць выкананне ўстаноўленых заканадаўствам мер па прафілактыцы інваліднасці.

Рэспубліканскія органы дзяржаўнага кіравання і іншыя дзяржаўныя арганізацыі, падпарадкаваныя Ураду Рэспублікі Беларусь, а таксама арганізацыі, падпарадкаваныя ім (уваходныя ў іх склад (сістэму)), у мэтах вывучэння прычын, фактараў і умоў, якія прыводзяць да інваліднасці, у адпаведнасці з сваёй кампетэнцыяй ажыццяўляюць аналіз вытворчых, сацыяльных, экалагічных і іншых прычын узнікнення захворванняў, якія прыводзяць да інваліднасці, для вырабу мер, накіраваных на зніжэнне паказчыкаў частаты і цяжару інваліднасці.

ГЛАВА 2

ДЗЯРЖАЎНАЕ КІРАВАННЕ У ВОБЛАСЦІ ЗАБЕСПЯЧЭННЯ ПРАЎ ІНВАЛІДАЎ І ІХ САЦЫЯЛЬНАЙ ІНТЭГРАЦЫІ

Артыкул 14. Паўнамоцтвы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь вызначае адзіную дзяржаўную палітыку і ажыццяўляе іншыя паўнамоцтвы ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі ў адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, сапраўдным Законам і іншымі заканадаўчымі актамі.

Артыкул 15. Паўнамоцтвы Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі:

забяспечвае правядзенне адзінай дзяржаўнай палітыкі;

вызначае ў адпаведнасці з сваёй кампетэнцыяй паўнамоцтва рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання і іншых дзяржаўных арганізацый, падпарадкаваных Ураду Рэспублікі Беларусь;

арганізуе распрацоўку дзяржаўных праграм у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі, прафілактыкі інваліднасці і сцвярджае іх;

забяспечвае развіццё міжнароднага супрацоўніцтва;

ажыццяўляе іншыя паўнамоцтвы ў адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь, сапраўдным Законам і іншымі заканадаўчымі актамі.

Артыкул 16. Паўнамоцтвы рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання і іншых дзяржаўных арганізацый, падпарадкаваных Ураду Рэспублікі Беларусь, у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі

Рэспубліканскія органы дзяржаўнага кіравання і іншыя дзяржаўныя арганізацыі, падпарадкаваныя Ураду Рэспублікі Беларусь, у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі ў адпаведнасці з сваёй кампетэнцыяй:

- забяспечваюць рэалізацыю адзінай дзяржаўнай палітыкі;
- арганізуюць і каардынуюць правядзенне навукова-даследчых работ;
- прымаюць меры па арганізацыі асветна-выхаваўчай работы;
- удзельнічаюць у фарміраванні і рэалізацыі дзяржаўных праграм у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі, прафілактыкі інваліднасці;
- арганізуюць рэалізацыю мерапрыемстваў па забеспячэнні даступнага асяроддзя;
- вызначаюць асноўныя патрабаванні да абсталявання спецыялізаваных рабочых месцаў для працаўладкавання інвалідаў;
- прымаюць меры па навукова-метадычным і кадравым забеспячэнні дзейнасці, накіраванай на рэалізацыю праў інвалідаў і іх сацыяльную інтэграцыю;
- ажыццяўляюць міжнароднае супрацоўніцтва;
- ажыццяўляюць іншыя паўнамоцтвы ў адпаведнасці з сапраўдным Законам і іншымі актамі заканадаўства.

Артыкул 17. Паўнамоцтвы мясцовых Саветаў дэпутатаў, мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі

Мясцовыя Саветы дэпутатаў у адпаведнасці з сваёй кампетэнцыяй праводзяць адзіную дзяржаўную палітыку ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі на тэрыторыі адпаведнай адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі.

Мясцовыя Саветы дэпутатаў сцвярджаюць рэгіянальныя комплексы мерапрыемстваў, якія забяспечваюць рэалізацыю дзяржаўных праграм у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі, прафілактыкі інваліднасці, якія прадугледжваюць фінансаванне за рахунак сродкаў мясцовых бюджэтаў.

Мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі ў адпаведнасці з сваёй кампетэнцыяй:

- забяспечваюць рэалізацыю адзінай дзяржаўнай палітыкі на тэрыторыі адпаведнай адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі ў адпаведнасці з сапраўдным Законам і іншымі актамі заканадаўства;

- фарміруюць і уносяць для зацвярджэння ў мясцовыя Саветы дэпутатаў рэгіянальныя комплексы мерапрыемстваў, якія забяспечваюць рэалізацыю дзяржаўных праграм у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі, прафілактыкі інваліднасці, якія прадугледжваюць фінансаванне за рахунак сродкаў мясцовых бюджэтаў;

- фарміруюць і рэалізуюць мерапрыемствы па забеспячэнні даступнага асяроддзя;
- забяспечваюць рэалізацыю мерапрыемстваў асветна-выхаваўчай работы;
- ажыццяўляюць іншыя паўнамоцтвы ў адпаведнасці з сапраўдным Законам і іншымі актамі заканадаўства.

Мясцовыя Саветы дэпутатаў, мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы могуць ставіць меры сацыяльнай падтрымкі інвалідаў, накіраваныя на паляпшэнне якасці іх жыцця, за рахунак сродкаў мясцовых бюджэтаў.

Артыкул 18. Рэспубліканскі і тэрытарыяльныя міжведамасныя саветы па правах інвалідаў

Рэспубліканскі міжведамасны савет па правах інвалідаў з'яўляецца пастаянна дзеючым калегіяльным органам, які забяспечвае:

заахвочванне і абарону праў інвалідаў, маніторынг іх рэалізацыі;

каардынацыю дзейнасці рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання і іншых дзяржаўных арганізацый, падпарадкаваных Ураду Рэспублікі Беларусь, мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў і іншых арганізацый у мэтах вырабу адзінай дзяржаўнай палітыкі ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі;

выраб узгодненых дзеянняў, накіраваных на выкананне палажэнняў Канвенцыі аб правах інвалідаў ад 13 снежня 2006 года (далей – Канвенцыя аб правах інвалідаў), а таксама сапраўднага Закона;

арганізацыю падрыхтоўкі дакладаў аб мерах, якія прымаюцца для ажыццяўлення Рэспублікай Беларусь сваіх абавязальнасцей па Канвенцыі аб правах інвалідаў, і аб прагрэсе, дасягнутым у гэтым дачыненні.

Рэспубліканскі міжведамасны савет па правах інвалідаў ствараецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь. У яго склад уключаюцца кіраўнікі рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання, якія рэалізуюць адзіную дзяржаўную палітыку ў абласцях працы, занятасці і сацыяльнай абароны, аховы здароўя, адукацыі, транспарту, сувязі і інфарматызацыі, жыллёва-камунальнай гаспадаркі, архітэктурнай, горадабудаўнічай і будаўнічай дзейнасці, папярэджання і ліквідацыі надзвычайных сітуацый, інфармацыі, культуры, фізічнай культуры, спорту і турызму, а таксама грамадскіх аб'яднанняў інвалідаў і другіх арганізацый.

Узначальвае Рэспубліканскі міжведамасны савет па правах інвалідаў Намеснік Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь.

У мэтах забеспячэння на тэрытарыяльным узроўні заахвочвання і абароны праў інвалідаў, маніторынгу іх рэалізацыі, каардынацыі дзейнасці дзяржаўных органаў і іншых арганізацый на тэрыторыі адпаведнай адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі па пытаннях забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі ствараюцца пастаянна дзеючыя міжведамасныя саветы па правах інвалідаў абласных (Мінскіх гарадскіх), раённых, гарадскіх выканаўчых камітэтаў, мясцовых адміністрацый раёнаў у гарадах.

Міжведамасныя саветы па правах інвалідаў абласных (Мінскіх гарадскіх), раённых, гарадскіх выканаўчых камітэтаў, мясцовых адміністрацый раёнаў у гарадах ствараюцца адпаведнымі выканаўчымі камітэтамі або мясцовай адміністрацыяй раёна ў горадзе ў складзе старшыні, які з'яўляецца па пасады намеснікам старшыні выканаўчага камітэта або кіраўніка адміністрацыі раёна ў горадзе, намесніка старшыні, сакратара савета, другіх членаў з ліку кіраўнікоў дзяржаўных органаў і іншых арганізацый, якія бяруць удзел у рэалізацыі адзінай дзяржаўнай палітыкі ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі, а таксама прадстаўнікоў грамадскіх аб'яднанняў інвалідаў, грамадзян, якія пражываюць на адпаведнай тэрыторыі.

Члены Рэспубліканскага міжведамаснага савета па правах інвалідаў, а таксама міжведамасных саветаў па правах інвалідаў абласных (Мінскіх гарадскіх), раённых, гарадскіх выканаўчых камітэтаў, мясцовых адміністрацый раёнаў у гарадах удзельнічаюць у рабоце такіх саветаў на грамадскіх пачатках.

Палажэнне аб Рэспубліканскім міжведамасным савете па правах інвалідаў і яго персанальны склад зацвярджаюцца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Палажэнні аб міжведамасных саветах па правах інвалідаў абласных (Мінскіх гарадскіх), раённых, гарадскіх выканаўчых камітэтаў, мясцовых адміністрацый раёнаў у гарадах зацвярджаюцца адпаведнымі мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі.

Артыкул 19. Дзяржаўныя праграмы ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі, прафілактыкі інваліднасці

Дзяржаўныя праграмы ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі, прафілактыкі інваліднасці фарміруюцца ў мэтах паляпшэння якасці жыцця інвалідаў, забеспячэння іх рэабілітацыі, абілітацыі, стварэння даступнага асяроддзя, зніжэння паказчыкаў частаты і цяжару інваліднасці, уключаючы комплекс мерапрыемстваў па:

- стварэнні скаардынаванай сістэмы рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў;
  - забеспячэнню функцыянавання і развіцці ўстаноў сацыяльнага абслугоўвання, якія аказваюць сацыяльныя паслугі інвалідам, цэнтраў рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў;
  - распрацоўцы мер па забеспячэнні інвалідаў асистивнымі ладамі і тэхналогіямі;
  - стварэнню ўмоў для аднаўлення прафесійнай працаздольнасці, прафесійнай падрыхтоўкі, перападрыхтоўкі і працаўладкавання інвалідаў;
  - падрыхтоўцы спецыялістаў для работы з рознымі катэгорыямі інвалідаў;
  - арганізацыі асветна-выхаваўчай работы, накіраванай на прафілактыку інваліднасці, фарміраванне ў таварыстве ўважлівага дачынення да праў і годнасці інвалідаў, прыцягненне ўвагі да іх здольнасцей, шляхам правядзення канферэнцый, семінараў, грамадска-асветных кампаній і другіх мерапрыемстваў;
  - стварэнню ўмоў для развіцця творчасці, вольнага часу, занятку фізічнай культурай і спортам інвалідаў;
  - стварэнню асяроддзя жыццядзейнасці з улікам універсальнага дызайну;
  - адаптацыі тэлеперадач і фільмаў у частцы забеспячэння інфармацыйнай даступнасці для інвалідаў, ажыццяўляемай юрыдычнымі асобамі, на якіх ускладзены функцыі рэдакцый тэлевізійных сродкаў масавай інфармацыі, якія ўваходзяць у абавязковы агульнадаступны пакет тэлепраграм;
  - адаптацыі інтэрнэт-рэсурсаў, уладальнікамі якіх з'яўляюцца юрыдычныя асобы, на якія ўскладзены функцыі рэдакцый тэлевізійных сродкаў масавай інфармацыі, якія ўваходзяць у абавязковы агульнадаступны пакет тэлепраграм, а таксама сеткавых выданняў у часткі забеспячэння інфармацыйнай даступнасці для інвалідаў;
  - выпуску друкарскіх выданняў для інвалідаў з парушэннямі гледжання;
  - аказанню адзінокім і адзінока якія пражываюць інвалідам дапамогі ў стварэнні бяспечных умоў пражывання;
  - вывучэнню прычын, фактараў і умоў, якія прыводзяць да інваліднасці;
  - іншым пытанням, накіраваным на забеспячэнне праў інвалідаў і іх сацыяльную інтэграцыю, прафілактыку інваліднасці.
- Крыніцамі фінансавання дзяржаўных праграм у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі, прафілактыкі інваліднасці з'яўляюцца:
- сродкі рэспубліканскія і (або) мясцовых бюджэтаў;
  - іншыя крыніцы, не забароненыя заканадаўствам.

Артыкул 20. Аўтаматызаваная інфармацыйная сістэма сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў

Аўтаматызаваная інфармацыйная сістэма сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў з'яўляецца дзяржаўнай інфармацыйнай сістэмай і фарміруецца ў мэтах аўтаматызацыі, комплекснага аналізу і інфарматызацыі дзейнасці дзяржаўных органаў і іншых арганізацый пры рабоце з інвалідамі.

Уладальнікам аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў з'яўляецца Міністэрства працы і сацыяльнай абароны. Аператар аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

У рамках функцыянавання аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў фарміруецца база даных сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў.

У базу даных сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў уключаюцца наступныя звесткі:

прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку (калі гэтакае маецца) інваліда, прозвішча, уласнае імя, імя па бацьку (калі гэтакае маецца) яго законнага прадстаўніка (калі маецца); грамадзянства (падданства);

падлога;

лік, месяц, год нараджэння;

ідэнтыфікацыйны нумар (пры яго наяўнасці);

данія аб рэгістрацыі па месцы жыхарства і (або) месцу знаходжання;

звесткі аб навучанні, форме ладу, складзе сям'і (поўная або няпоўная) дзіцяці-інваліда;

звесткі аб працоўнага і іншых відах дзейнасці інваліда, яго законнага прадстаўніка (калі маецца);

звесткі аб якія вырабляюцца інваліду і на яго грашовых выплатах і аб іншых мерах сацыяльнай падтрымкі, устаноўленых заканадаўствам;

звесткі аб інваліднасці.

Звесткі, якія падлягаюць уключэнню ў базу даных сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў, даюцца ў электронным відзе Міністэрствам аховы здароўя, Міністэрствам працы і сацыяльнай абароны, Міністэрствам абароны, Міністэрствам адукацыі, іншымі дзяржаўнымі органамі, а таксама іншымі арганізацыямі, з якімі ў уладальніка аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў заключаны пагадненні на даванне такіх звестак. Не падлягаюць уключэнню ў базу даных сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў звесткі, якія састаўляюць дзяржаўныя сакрэты.

Інфармацыя з базы даных сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў дзяржаўным органам і арганізацыям даецца ў выпадках, прадугледжаных заканадаўчымі актамі.

Збор, сістэматызацыя, захоўванне, змяненне, выкарыстанне, абязлічванне, блакіраванне, распаўсюджванне, даванне, устараненне, а таксама іншая апрацоўка інфармацыі аб інвалідах і іх законных прадстаўніках, у тым ліку іх персанальных даных, для мэт вядзення базы даных сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў ажыццяўляюцца без згоды інвалідаў і іх законных прадстаўнікоў з прытрымліваннем патрабаванняў, вызначаных заканадаўствам аб інфармацыі, інфарматызацыі і абароне інфармацыі, аб персанальных даных.

Пытанні фарміравання і вядзення базы даных сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў, не ўрэгуляваныя сапраўдным Законам і іншымі заканадаўчымі актамі, а таксама формы давання неабходных звестак вызначаюцца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Збор звестак для фарміравання базы даных сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў і даванне інфармацыі з базы даных сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў у электронным відзе ажыццяўляюцца пры дапамозе агульнадзяржаўнай аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы на бязвыплатнай аснове.

Стварэнне, суправаджэнне, развіццё аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы сацыяльнай падтрымкі і рэабілітацыі інвалідаў ажыццяўляюцца за рахунак сродкаў рэспубліканскага бюджэту і іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам.

ГЛАВА 3 РЭАБІЛІТАЦЫЯ, АБІЛІТАЦЫЯ ІНВАЛІДАЎ

Артыкул 21. Змест рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў

Рэабілітацыя, абілітацыя інвалідаў ажыццяўляюцца ў мэтах паляпшэння якасці жыцця інвалідаў, стварэння неабходных умоў для дасягнення і захавання іх максімальнай незалежнасці і самастойнасці, індывідуальнай мабільнасці, фізічных, разумовых,

сацыяльных і прафесійных здольнасцей і уцягнення ва ўсе сферы жыццядзейнасці таварыства.

Асноўныя напрамкі рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў уключаюць у сябе:
 медыцынскую рэабілітацыю, медыцынскую абілітацыю;
 прафесійную рэабілітацыю, прафесійную абілітацыю і працоўную рэабілітацыю;
 сацыяльную рэабілітацыю, сацыяльную абілітацыю.

Пры медыцынскай рэабілітацыі, медыцынскай абілітацыі, сацыяльнай рэабілітацыі, сацыяльнай абілітацыі інваліды забяспечваюцца тэхнічнымі сродкамі сацыяльнай рэабілітацыі.

Забеспячэнне інвалідаў тэхнічнымі сродкамі сацыяльнай рэабілітацыі ў адпаведнасці з іх патрэбнасцямі ажыццяўляецца ў адпаведнасці з Дзяржаўным рэестрам (пералікам) тэхнічных сродкаў сацыяльнай рэабілітацыі.

Дзяржаўны рэестр (пералік) тэхнічных сродкаў сацыяльнай рэабілітацыі, парадак і умовы забеспячэння такімі сродкамі, а таксама парадак і умовы кампенсацыі выдаткаў на тэхнічныя сродкі сацыяльнай рэабілітацыі, набытыя інвалідамі самастойна, вызначаюцца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Рэспубліканскія органы дзяржаўнага кіравання сумесна з грамадскімі аб'яднаннямі інвалідаў ажыццяўляюць аналіз патрэбнасцей інвалідаў у тэхнічных сродках сацыяльнай рэабілітацыі і пры неабходнасці ўносяць прапановы па змяненні і дапаўненню Дзяржаўнага рэестра (пераліку) тэхнічных сродкаў сацыяльнай рэабілітацыі.

Фінансаванне мерапрыемстваў па забеспячэнні інвалідаў тэхнічнымі сродкамі сацыяльнай рэабілітацыі ажыццяўляецца за рахунак сродкаў рэспубліканскі і (або) мясцовых бюджэтаў і іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам.

Артыкул 22. Індывідуальныя праграмы рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў

Рэабілітацыя, абілітацыя інвалідаў ажыццяўляюцца на падставе індывідуальных праграм рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў, якія распрацоўваюцца і якія выдаюцца рэабілітацыйнымі экспертнымі камісіямі па выніках сацыяльнай экспертызы.

Індывідуальная праграма рэабілітацыі, абілітацыі інваліда ўключае ў сябе:
 агульныя даныя аб інвалідзе;

інфармацыю аб умовах і характары працы, якая вызначае патрэбнасць у выключэнні ўздзеяння шкодных і (або) небяспечных вытворчых фактараў (фактараў вытворчага асяроддзя і фактараў працоўнага працэсу), віду якія выконваюцца работ, а таксама патрабавання да стварэння неабходных умоў для працы інваліда, арганізацыі спецыяльных умоў для атрымання інвалідам адукацыі;

раздзел медыцынскай рэабілітацыі, медыцынскай абілітацыі;
 раздзел прафесійнай рэабілітацыі, прафесійнай абілітацыі і працоўнай рэабілітацыі;
 раздзел сацыяльнай рэабілітацыі, сацыяльнай абілітацыі.

рэабілітацыйная экспертная камісія вызначае патрэбнасць у медыцынскай рэабілітацыі, медыцынскай абілітацыі, прафесійнай рэабілітацыі, прафесійнай абілітацыі, працоўнай рэабілітацыі, сацыяльнай рэабілітацыі, сацыяльнай абілітацыі, а таксама мерапрыемства па рэабілітацыі, абілітацыі, тэрміны іх правядзення і выканаўцаў па кожным раздзеле.

Канкрэтныя мерапрыемствы па рэабілітацыі, абілітацыі, іх формы і аб'ёмы з улікам індывідуальных асаблівасцей інваліда, парадак правядзення і адказных за іх правядзенне вызначаюцца выканаўцамі, прызначанымі ў адпаведных раздзелах індывідуальнай праграмы рэабілітацыі, абілітацыі інваліда.

Формы, парадак запаўнення індывідуальных праграм рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў ставяцца Міністэрствам аховы здароўя па узгадненні з Міністэрствам працы і сацыяльнай абароны і Міністэрствам адукацыі.

Пры стварэнні індывідуальнай праграмы рэабілітацыі, абілітацыі інваліда рэабілітацыйная экспертная камісія ў адпаведнасці з сваёй кампетэнцыяй абавязана

праінфармаваць інваліда (яго законнага прадстаўніка) аб правах інваліда, якія даюцца сапраўдным Законам.

Індыўідуальныя праграмы рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў з'яўляюцца абавязковымі для выканання дзяржаўнымі органамі, а таксама іншымі арганізацыямі і індыўідуальнымі прадпрымальнікамі, якія займаюцца рэабілітацыяй, абілітацыяй інвалідаў або якія выкарыстоўваюць працу інвалідаў.

Інвалід (яго законны прадстаўнік) мае права ў пісьмовай форме адмовіцца ад выканання раздзелаў індыўідуальнай праграмы рэабілітацыі, абілітацыі інваліда або яе асобных мерапрыемстваў. Такая адмова вызваляе дзяржаўныя органы, а таксама іншыя арганізацыі і індыўідуальных прадпрымальнікаў, якія займаюцца рэабілітацыяй, абілітацыяй інвалідаў або якія выкарыстоўваюць працу інвалідаў, ад адказнасці за забеспячэнне выканання адпаведных раздзелаў або асобных мерапрыемстваў.

Парадак міжведамаснага ўзаемадзеяння дзяржаўных органаў і іншых арганізацый па фарміраванні і выкананню індыўідуальных праграм рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 23. Медыцынская рэабілітацыя, медыцынская абілітацыя інвалідаў

Медыцынская рэабілітацыя інвалідаў – комплекс медыцынскіх паслуг, накіраваных на поўнае або частковае аднаўленне парушаных і (або) кампенсацыю страчаных у выніку захворвання функцый органаў або сістэм арганізма інвалідаў.

Медыцынская абілітацыя інвалідаў – комплекс медыцынскіх паслуг, накіраваных на фарміраванне, развіццё і падтрыманне функцый органаў або сістэм арганізма інвалідаў, а таксама іх магчымасцей і здольнасцей, натуральнае станаўленне якіх з перашкодаў.

Дзяржава гарантуе медыцынскую рэабілітацыю, медыцынскую абілітацыю інвалідаў у дзяржаўных арганізацыях аховы здароўя.

Медыцынская рэабілітацыя, медыцынская абілітацыя інвалідаў грунтуюцца на прынцыпах ранняга пачатку, безупыннасці, пераемнасці, комплекснасці, індыўідуальнасці, паслядоўнасці і этапнасці правядзення мерапрыемстваў па медыцынскай рэабілітацыі, медыцынскай абілітацыі.

Медыцынская рэабілітацыя, медыцынская абілітацыя інвалідаў ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з індыўідуальнымі праграмамі рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў на падставе клінічных пратаколаў, іншых нарматыўных прававых актаў Міністэрства аховы здароўя або метадаў аказання медыцынскай дапамогі, прызначаных у артыкуле 18 Закона Рэспублікі Беларусь ад 18 чэрвеня 1993 г. № 2435-ХІІ «Аб ахове здароўя».

Медыцынская рэабілітацыя, медыцынская абілітацыя інвалідаў могуць уключаць ортезирование, а таксама санаторна-курортнае лячэнне.

Медыцынскую рэабілітацыю, медыцынскую абілітацыю інвалідаў ажыццяўляюць:

арганізацыі аховы здароўя;

іншыя арганізацыі і індыўідуальныя прадпрымальнікі, якія ажыццяўляюць медыцынскую дзейнасць.

Артыкул 24. Прафесійная рэабілітацыя, прафесійная абілітацыя і працоўная рэабілітацыя інвалідаў

Прафесійная рэабілітацыя, прафесійная абілітацыя і працоўная рэабілітацыя інвалідаў накіраваны на забеспячэнне канкурэнтаздольнасці інвалідаў на рынку працы, уключаючы стварэнне для іх умоў для выбару прафесіі і ажыццяўлення працоўнай дзейнасці па ранейшай або новай прафесіі.

Прафесійная рэабілітацыя інвалідаў – комплекс мерапрыемстваў, якія забяспечваюць поўнае або частковае аднаўленне парушаных і (або) страчаных прафесійных ведаў, уменняў і навыкаў інвалідаў.

Прафесійная абілітацыя інвалідаў – комплекс мерапрыемстваў, якія забяспечваюць набыццё якіх адсутнічаюць у інвалідаў прафесійных ведаў, уменняў і навыкаў.

Прафесійная рэабілітацыя, прафесійная абілітацыя інвалідаў уключаюць у сябе прафесійную арыентацыю, прафесійную падрыхтоўку, перападрыхтоўку і павышэнне кваліфікацыі.

Прафесійная арыентацыя накіравана на аказанне дапамогі інвалідам у выбары відаў працоўнай дзейнасці і уключае ў сябе аналіз медыцынскі, псіхалагічны, адукацыйны, прафесійны і сацыяльны ўзроўняў інвалідаў і іх магчымага развіцця, кансультацыю, прафесійны падбор.

Пры прафесійнай арыентацыі вызначаюцца магчымасці прафесійнай падрыхтоўкі, перападрыхтоўкі, павышэння кваліфікацыі і наступнай занятасці інвалідаў з улікам іх пераваг, схільнасцей, а таксама патрэбнасцей рынку працы.

Аказанне паслуг па прафесійнай арыентацыі інвалідам у адпаведнасці з іх індывідуальнымі праграмамі рэабілітацыі, абілітацыі забяспечваецца камітэтамі па працы, занятасці і сацыяльнай абароне абласных (Мінскіх гарадскіх) выканаўчых камітэтаў, кіраваннямі (аддзелаў) па працы, занятасці і сацыяльнай абароне раённых (гарадскіх) выканаўчых камітэтаў (далей – камітэт (кіраванне, адзел) па працы, занятасці і сацыяльнай абароне), галоўнымі кіраваннямі па адукацыі абласных (камітэтам па адукацыі Мінскіх гарадскіх) выканаўчых камітэтаў, кіраваннямі (аддзелаў) па адукацыі раённых (гарадскіх) выканаўчых камітэтаў, кіраваннямі па адукацыі мясцовых адміністрацый раёнаў у гарадах.

Прафесійная падрыхтоўка, перападрыхтоўка, павышэнне кваліфікацыі інвалідаў, у тым ліку зарэгістраваных у якасці беспрацоўных у камітэце (кіраванні, адзеле) па працы, занятасці і сацыяльнай абароне, ажыццяўляюцца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам, у установах адукацыі і іншых арганізацыях, якім у адпаведнасці з заканадаўствам дадзена права ажыццяўляць адукацыйную дзейнасць.

Працоўная рэабілітацыя інвалідаў – комплекс мерапрыемстваў, накіраваных на забеспячэнне інвалідам магчымасці атрымання і (або) захавання якай падыходзіць для іх работы, які ўключае садзейнічанне ў працаўладкаванні, адаптацыю да працоўнай дзейнасці, працаўладкаванне інвалідаў. Працоўная рэабілітацыя інвалідаў ажыццяўляецца ў наймальніках з звычайнымі ўмовамі працы, у арганізацыях, маюць якіх знаходзіцца ў уласнасці грамадскіх аб'яднанняў інвалідаў, а таксама на спецыялізаваных рабочых месцах.

Адаптацыя да працоўнай дзейнасці інвалідаў накіравана на:

набыццё і удасканалванне інвалідамі прафесійных ведаў, уменняў і навыкаў работы з улікам атрыманай або якай ёсць у іх кваліфікацыі;

набыццё, аднаўленне і развіццё якіх ёсць у інвалідаў працоўных здольнасцей і замацаванне іх у працэсе ажыццяўлення працоўнай дзейнасці.

Адаптацыя да працоўнай дзейнасці інвалідаў можа ажыццяўляцца ў арганізацыях і у індывідуальных прадпрымальніках, якія маюць неабходныя магчымасці і умовы, па напрамку камітэта (кіравання, аддзела) па працы, занятасці і сацыяльнай абароне.

Арганізацыі і індывідуальныя прадпрымальнікі, якія ствараюць і якія захоўваюць рабочыя месцы для адаптацыі да працоўнай дзейнасці інвалідаў, маюць права на кампенсацыю выдаткаў па аплаце працы інвалідаў, фінансаванне набыцця абсталявання, матэрыялаў і сродкаў індывідуальнай абароны за рахунак сродкаў, якія накіроўваюцца на фінансаванне мерапрыемстваў па забеспячэнні занятасці насельніцтва, і іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам.

Парадак арганізацыі і фінансавання мерапрыемстваў па адаптацыі да працоўнай дзейнасці інвалідаў вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Адаптацыя да працоўнай дзейнасці інвалідаў ажыццяўляецца пры наяўнасці ў іх кваліфікацыі (акрамя работ, не якія патрабуюць прафесійнай падрыхтоўкі) у адпаведнасці з індывідуальнымі праграмамі рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў і можа ажыццяўляцца

ў тэрмін ад шасці месяцаў да аднаго года, а для інвалідаў з інтэлектуальнымі парушэннямі – да двух гадоў.

У выпадку, калі абсталяванне для стварэння рабочых месцаў для адаптацыі да працоўнай дзейнасці інвалідаў набыта за лік сродкаў, якія накіроўваюцца на фінансаванне мерапрыемстваў па забеспячэнні занятасці насельніцтвы, арганізацыя і індывідуальны прадпрымальнік абавязаны ажыццяўляць такую адаптацыю на прызначаных рабочых месцах у плынь трох гадоў.

Па сканчэнні тэрміну адаптацыі да працоўнай дзейнасці інваліда адпаведнае рабочае месца можа выкарыстана ў якасці спецыялізаванага рабочага месца для яго далейшага працаўладкавання на пастаянную работу і забеспячэння яго занятасці на гэтым рабочым месцы ў плынь не менш трох гадоў са дня прыёму на работу.

Прафесійную рэабілітацыю, прафесійную абілітацыю і працоўную рэабілітацыю інвалідаў ажыццяўляюць:

- установы адукацыі;
- іншыя арганізацыі і індывідуальныя прадпрымальнікі.

Артыкул 25. Сацыяльная рэабілітацыя, сацыяльная абілітацыя інвалідаў

Сацыяльная рэабілітацыя, сацыяльная абілітацыя інвалідаў – комплекс мерапрыемстваў, накіраваных на забеспячэнне самаабслугоўвання, індывідуальнай мабільнасці інвалідаў з максімальна магчымай ступенню іх самастойнасці, стварэнне ўмоў для іх незалежнага пражывання.

Сацыяльная рэабілітацыя, сацыяльная абілітацыя інвалідаў уключаюць у сябе: сацыяльна-бытавую рэабілітацыю, сацыяльна-бытавую абілітацыю інвалідаў; сацыяльна-педагагічную падтрымку дзяцей-інвалідаў; псіхалагічную дапамогу; сацыяльнае абслугоўванне, уключаючы аказанне паслугі персанальнага асістэнта; развіццё творчасці, вольнага часу, фізічнай культуры і спорту інвалідаў; іншыя віды сацыяльнай рэабілітацыі, сацыяльнай абілітацыі інвалідаў у адпаведнасці з індывідуальнымі праграмамі рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў.

Сацыяльна-бытавая рэабілітацыя, сацыяльна-бытавая абілітацыя інвалідаў – навучанне інвалідаў самаабслугоўванню, якое ўключае навучанне навыкам асабістай гігіены, догляду за сабой і жылым памяшканнем, у якім яны пражываюць, прыёму харчу і другім уменням і навыкам, неабходным у штодзённым жыцці.

Сацыяльна-педагагічная падтрымка дзяцей-інвалідаў – сістэма сацыяльных, педагагічных мерапрыемстваў, накіраваных на уключэнне дзяцей-інвалідаў у сацыяльнае асяроддзе, фарміраванне ў іх уменняў і навыкаў ацэньваць, кантраляваць і канструктыўна дазваляць праблемныя сітуацыі, фарміраванне цэнасных арыентацый, стварэнне ўмоў для іх самарэалізацыі.

Сацыяльна-педагагічная падтрымка дзяцей-інвалідаў уключае ў сябе фарміраванне адаптыўных паводзін, рэгуляцыю псіхаэмацыянальнага стану, карэкцыю парушэнняў развіцці, папярэджанне і карэкцыю парушэнняў паводзіны, арганізацыю сацыяльнага кантролю за умовамі выхавання і пражывання дзяцей-інвалідаў.

Псіхалагічная дапамога аказваецца інвалідам у адпаведнасці з заканадаўствам у сферы аказання псіхалагічнай дапамогі.

Фінансаванне мерапрыемстваў па сацыяльнай рэабілітацыі, сацыяльнай абілітацыі інвалідаў ажыццяўляецца за рахунак сродкаў рэспубліканскі і (або) мясцовых бюджэтаў і іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам.

- Сацыяльную рэабілітацыю, сацыяльную абілітацыю інвалідаў ажыццяўляюць:
- установы сацыяльнага абслугоўвання;
  - установы адукацыі;
  - арганізацыі аховы здароўя;

арганізацыі фізічнай культуры і спорту, іншыя арганізацыі, якія ажыццяўляюць дзейнасць у сферы фізічнай культуры і спорту;
іншыя арганізацыі і індывідуальныя прадпрымальнікі.

Артыкул 26. Сацыяльнае абслугоўванне інвалідаў

Дзяржава садзейнічае развіццю арганізацый, якія аказваюць сацыяльныя паслугі інвалідам, якія адчуваюць патрэбу ў сацыяльным абслугоўванні.

Інвалідам аказваюцца сацыяльныя паслугі ў парадку і на умовах, устаноўленых заканадаўствам аб сацыяльным абслугоўванні.

Умовы знаходжання інвалідаў у арганізацыях, якія аказваюць сацыяльныя паслугі інвалідам, якія адчуваюць патрэбу ў сацыяльным абслугоўванні, павінны забяспечваць магчымасць рэалізацыі інвалідамі іх праў і законных інтарэсаў, прадугледжаных сапраўдным Законам, іншымі актамі заканадаўства, і садзейнічаць задавальненню іх патрэбнасцей у сацыяльным абслугоўванні.

Артыкул 27. Развіццё творчасці, вольнага часу, фізічнай культуры і спорту інвалідаў

У мэтах сацыяльнай рэабілітацыі, сацыяльнай абілітацыі інвалідаў дзяржава гарантуе забеспячэнне:

стварэнні аб'яднанняў па інтарэсах для інвалідаў;

стварэнні ўмоў, якія спрыяюць развіццю і занятку творчасцю;

удзелы ў міжнародных, рэспубліканскіх і рэгіянальных культурна-масавых мерапрыемствах;

неабходных умоў для свабоднага доступу і карыстання фізкультурна-спартыўнымі збудаваннямі для занятку фізічнай культурай і спортам;

развіцці сеткі спартыўных секцый для інвалідаў, арганізацыі і правядзення фізкультурна-аздараўленчай і спартыўна-масавай работы з інвалідамі;

стварэнні ў спецыялізаваных навучальна-спартыўных установах аддзяленняў па відзе (відам) спорту, уключаным (уключаным) у праграмы Паралімпійскіх і Дефлімпійскіх гульняў;

правядзенні іншых мерапрыемстваў, накіраваных на развіццё творчасці, вольнага часу, фізічнай культуры і спорту інвалідаў.

Фінансаванне мерапрыемстваў, прадугледжаных часткай першага сапраўднага артыкула, ажыццяўляецца за рахунак сродкаў рэспубліканскі і (або) мясцовых бюджэтаў і іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам.

Артыкул 28. Цэнтры рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў, падраздзялення рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў

Для аказання паслуг па рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў могуць стварацца цэнтры рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў (далей – цэнтры), а таксама падраздзялення рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў у структуры арганізацый аховы здароўя, устаноў сацыяльнага абслугоўвання, устаноў адукацыі (далей – падраздзялення).

Парадак стварэння, рэарганізацыі і ліквідацыі цэнтраў ставіцца сапраўдным Законам і іншымі актамі заканадаўства.

Цэнтры, маюць якіх знаходзіцца ў рэспубліканскай уласнасці, ствараюцца рэспубліканскімі органамі дзяржаўнага кіравання па узгадненні з Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Цэнтры, маюць якіх знаходзіцца ў камунальнай уласнасці, ствараюцца мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі.

Цэнтры ажыццяўляюць сваю дзейнасць у адпаведнасці з сапраўдным Законам, палажэннямі аб цэнтрах, зацвярджаемымі рэспубліканскімі органамі дзяржаўнага кіравання, мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі, якія стварылі цэнтры, іншымі актамі заканадаўства.

Арганізацыйная структура цэнтраў вызначаецца рэспубліканскімі органамі дзяржаўнага кіравання, мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі, якія стварылі цэнтры, і ўключае ў сябе органы кіравання, структурныя падраздзяленні, у тым ліку адасобленыя, неабходныя для выканання асноўных задач і рэалізацыі напрамкаў іх дзейнасці.

Падраздзяленні ствараюцца ў адпаведнасці з сапраўдным Законам, а таксама з заканадаўствам, якое рэгулюе парадак дзейнасці адпаведных арганізацый аховы здароўя, устаноў сацыяльнага абслугоўвання, устаноў адукацыі, у якіх яны ствараюцца.

Фінансаванне цэнтраў ажыццяўляецца за рахунак сродкаў рэспубліканскі і (або) мясцовых бюджэтаў і іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам.

Цэнтры, падраздзяленні ў сваёй рабоце выкарыстоўваюць комплексны міждысцыплінарны падыход у адзінстве з безупыннасцю, усебаковасцю і цэласнасцю ажыццяўлення рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў.

Артыкул 29. Вытворчасць і развіццё асістывных ладоў і тэхналогій

Дзяржава дапамагае развіццю прамысловасці, накіраванай на вытворчасць і развіццё сучасных асістывных ладоў і тэхналогій.

Асноўнымі задачамі арганізацый па вытворчасці і развіццю асістывных ладоў і тэхналогій з'яўляюцца:

- распрацоўка, асваенне, вытворчасць і рэалізацыя асістывных ладоў і тэхналогій;
- забеспячэнне інвалідаў тэхнічнымі сродкамі сацыяльнай рэабілітацыі ў адпаведнасці з іх патрэбнасцямі;
- аказанне паслуг па абслугоўванні і рамонту якія выпускаюцца вырабаў;
- укараненне новых тэхналогій у распрацоўку і вытворчасць асістывных ладоў і тэхналогій.

ГЛАВА 4 АДУКАЦЫЯ ІНВАЛІДАЎ

Артыкул 30. Права на атрыманне адукацыі

Права на атрыманне адукацыі інваліды рэалізуюць у парадку і на умовах, устаноўленых заканадаўствам аб адукацыі.

Пры асваенні зместу адукацыйных праграм асноўнай, дадатковай і спецыяльнай адукацыі рэалізуецца прынцып інклюзіі ў адукацыі, забяспечваючай роўны доступ да атрымання адукацыі для усіх навучэнцаў з улікам разнастайнасці асобых індывідуальных адукацыйных патрэбнасцей і індывідуальных магчымасцей кожнага навучэнца (адоранага, таленавітага, які вучыцца, індывідуальныя патрэбнасці якога абумоўлены яго жыццёвай сітуацыяй, станам здароўя, іншымі абставінамі).

Дзяржава забяспечвае падрыхтоўку педагагічных работнікаў, якія валодаюць спецыяльнымі формамі і метадамі навучання і выхавання, у тым ліку жэставай мовай, тэхнікай чытання і ліста па сістэме Брайля, асновамі аўдыёдэскрыпцыі.

Артыкул 31. Спецыяльныя ўмовы для атрымання адукацыі інвалідамі

Інвалідам ствараюцца спецыяльныя ўмовы для атрымання адукацыі ў адпаведнасці з іх асобымі індывідуальнымі адукацыйнымі патрэбнасцямі і індывідуальнымі магчымасцямі.

Пад спецыяльнымі ўмовамі для атрымання адукацыі інвалідамі разумеецца арганізацыя педагагічнай, медыцынскай, сацыяльнай, псіхалагічнай і іншых відаў дапамогі, без якіх немагчымае або з перашкодай асваенне зместу адукацыйных праграм асноўнай, дадатковай і спецыяльнай адукацыі, у тым ліку выкарыстанне тэхнічных сродкаў сацыяльнай рэабілітацыі, навучальных выданняў, спецыяльных метадаў навучання і выхавання, інфармацыйных тэхналогій, адаптацыя матэрыяльных аб'ектаў.

Для інвалідаў з парушэннем чуткі адукацыйны працэс арганізуецца з выкарыстаннем гукаўзмацняльнай апаратуры калектыўны і індыўідуальнага карыстання, тэхнічных сродкаў, якія забяспечваюць перадачу навучальнага матэрыялу і другой інфармацыі на зрокавай аснове. Для інвалідаў з парушэннем чуткі, якія навучаюцца ва другім аддзяленні спецыяльнай школы, спецыяльнай школы-інтэрната, адукацыйны працэс арганізуецца на беларускай або рускай (пісьмовай, вуснай, дактыльная формы) мове і на жэставай мове.

Для інвалідаў з парушэннямі гледжання адукацыйны працэс арганізуецца з выкарыстаннем пераводу (рэпрадуктавання) інфармацыі рэльефна-кропкавым шрыфтам Брайля, тактыльнай рэльефнай графікай, тактыльнай сувяззю, аўдыё, тифло- і іншымі сродкамі, асістывнымі ладамі і тэхналогіямі, якія забяспечваюць даступнасць інфармацыі. Умовы для пераводу (рэпрадуктавання) інфармацыі рэльефна-кропкавым шрыфтам Брайля, тактыльнай рэльефнай графікай, тактыльнай сувяззю, аўдыё, тифло- і іншымі сродкамі, асістывнымі ладамі і тэхналогіямі забяспечваюць установы адукацыі, іншыя арганізацыі, індыўідуальныя прадпрымальнікі, якім у адпаведнасці з заканадаўствам дадзена права ажыццяўляць адукацыйную дзейнасць.

Для інвалідаў з парушэннем функцый апорна-рухальнага апарата, парушэннем чуткі, парушэннямі гледжання, інтэлектуальнымі парушэннямі забяспечваюцца бесперашкодны доступ, перасоўванне і дзейнасць у памяшканнях і на тэрыторыях устаноў адукацыі, іншых арганізацый, у індыўідуальных прадпрымальнікаў, якім у адпаведнасці з заканадаўствам дадзена права ажыццяўляць адукацыйную дзейнасць, атрымання інфармацыі з улікам асобых індыўідуальных адукацыйных патрэбнасцей інвалідаў.

Ва ўстановах адукацыі, іншых арганізацыях, у індыўідуальных прадпрымальнікаў, якім у адпаведнасці з заканадаўствам дадзена права ажыццяўляць адукацыйную дзейнасць, інвалідам аказваюцца сацыяльна-педагагічная падтрымка і псіхалагічная дапамога. Пры неабходнасці забяспечваецца аказанне карэкцыйна-педагагічнай дапамогі, якая ўключае педагагічныя мерапрыемствы (лагапедычныя, тыфлапедагагічныя, сурдапедагагічныя і іншыя), якія арганізуюцца для асоб, якія асвойваюць змест адукацыйных праграм асноўнай адукацыі на узроўнях дашкольнай, агульнай сярэдняй, прафесіянальна-тэхнічнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі, спецыяльнай адукацыі і якія маюць трывалыя або часовыя цяжкасці ў яго асваенні.

У перыяд навучання і выхавання ў установах адукацыі, іншых арганізацыях, у індыўідуальных прадпрымальнікаў, якім у адпаведнасці з заканадаўствам дадзена права ажыццяўляць адукацыйную дзейнасць, інваліды маюць права і гарантыі, устаноўленыя заканадаўствам аб адукацыі.

КІРАЎНІК 5

ГАРАНТЫІ ПРАЎ ІНВАЛІДАЎ ПРЫ АЖЫЦЦЯЎЛЕННІ ПРАЦОЎНЫ І ІНШЫХ ВІДАЎ ДЗЕЙНАСЦІ

Артыкул 32. Рэалізацыя інвалідамі права на працу

У мэтах рэалізацыі права на працу як найбольш заслужаны спосаб самасцвярджэння дзяржава гарантуе інвалідам роўныя ўмовы і магчымасці для працаўладкавання, а таксама для занятку прадпрымальніцкай і іншай дзейнасцю, не забароненай заканадаўствам.

У сферы працоўных адносін інваліды карыстаюцца ўсімі правамі, устаноўленымі Працоўным кодэксам Рэспублікі Беларусь, сапраўдным Законам і іншымі актамі заканадаўства.

Адмова ў заключэнні працоўнага дагавора або ў прасоўванні па рабоце, скасаванне працоўнага дагавора па ініцыятыве наймальніка, перавод інваліда на другую работу без яго згоды па матывах інваліднасці не дапускаюцца, за выключэннем выпадкаў, калі выкананне працоўных абавязкаў супрацьпаказана індывідуальнай праграмай рэабілітацыі, абілітацыі інваліда.

Умовы працы, якія ўстанаўліваюцца інвалідам працоўным дагаворам, калектыўным дагаворам, пагадненнем, не могуць пагаршаць прававое палажэнне або абмяжоўваць правы інвалідаў па параўнанні з другімі работнікамі.

Не дапускаецца скасаванне працоўнага дагавора па ініцыятыве наймальніка з інвалідам у перыяд праходжання ім медыцынскай рэабілітацыі, медыцынскай абілітацыі, прафесійнай рэабілітацыі, прафесійнай абілітацыі, працоўнай рэабілітацыі, сацыяльнай рэабілітацыі, сацыяльнай абілітацыі ў арганізацыі або ў індывідуальнага прадпрымальніка, які ажыццяўляюць такія рэабілітацыю, абілітацыю, за выключэннем выпадкаў ліквідацыі арганізацыі, спынення дзейнасці філіяла, прадстаўніцтва або іншага адасобленага падраздзялення арганізацыі, размешчаных у другой мясцовасці, спынення (прыпынення) у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі дзейнасці натарыуса, які ажыццяўляе натарыяльную дзейнасць у натарыяльным бюро, фізічнай асобы, якая ажыццяўляе дзейнасць па аказанні паслуг у сферы аграэкатурызму, індывідуальнага прадпрымальніка, скасавання працоўнага дагавора па падставах, якія прызнаюцца ў адпаведнасці з заканадаўчымі актамі якія дыскрэдытуюць абставінамі звальнення.

Наймальнік абавязаны ствараць рабочыя месцы для працаўладкавання работнікаў, якія атрымалі інваліднасць у выніку працоўнага калецтва або прафесійнага захворвання, звязаных з выкананнем імі працоўных абавязкаў у гэтага наймальніка. Выдаткі на стварэнне рабочых месцаў для такіх работнікаў фінансуюцца ў адпаведнасці з заканадаўствам.

Артыкул 33. Працаўладкаванне і забеспячэнне дадатковых умоў для занятасці інвалідаў

Працаўладкаванне інвалідаў ажыццяўляецца ў парадку, устаноўленым заканадаўствам, у адпаведнасці з іх прафесійнай падрыхтоўкай і з улікам індывідуальных праграм рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў.

Працаўладкаванне і занятасць інвалідаў забяспечваюцца шляхам:

стварэння і захавання рабочых месцаў для інвалідаў, у тым ліку спецыялізаваных;

устаўленні квот для прыёму на работу інвалідаў;

стварэнні ўмоў працы для інвалідаў у адпаведнасці з устаноўленымі заканадаўствам патрабаваннямі і індывідуальнымі праграмамі рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў;

стварэнні дадатковых умоў для занятасці інвалідаў праз развіццё прадпрымальніцкай і іншай дзейнасці, не забароненай заканадаўствам, дыстанцыйнай работы, работы на доме.

Мінімальная колькасць рабочых месцаў, у тым ліку спецыялізаваных, для працаўладкавання інвалідаў ставіцца наймальнікам мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі або дзяржаўнымі праграмамі.

Парадак фінансавання і кампенсацыі выдаткаў на стварэнне і захаванне рабочых месцаў, у тым ліку спецыялізаванай, для працаўладкавання інвалідаў вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы аказваюць інвалідам садзейнічанне ў арганізацыі і развіцці прадпрымальніцкай і іншай дзейнасці, не забароненай заканадаўствам.

Для забеспячэння працаўладкавання і занятасці інвалідаў наймальнікам ставяцца квоты для прыёму на работу інвалідаў.

Парадак устанаўлення квот і іх выканання вызначаецца ў адпаведнасці з заканадаўствам аб занятасці насельніцтва.

Артыкул 34. Умовы працы і адпачынку інвалідаў

Працуючым інвалідам наймальнікамі ствараюцца неабходныя ўмовы працы і адпачынку ў адпаведнасці з індывідуальнымі праграмамі рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў, забяспечваецца разумнае прыстасаванне рабочага месца, а таксама другіх месцаў агульнага карыстання, да якім інвалід мае доступ у сувязі з выкананнем сваіх працоўных абавязкаў.

Абсталяванне спецыялізаваных рабочых месцаў для працаўладкавання інвалідаў ажыццяўляецца наймальнікам індывідуальна для канкрэтнага інваліда або для групы інвалідаў, якія маюць аднатыпныя парушэнні функцый арганізма і абмежавання жыццядзейнасці, і ўключае ў сябе ажыццяўленне аналізу патрэбнасцей інвалідаў у абсталяванні рабочых месцаў зыходзячы з індывідуальных праграм рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў, характару і зместу працоўнай функцыі, а таксама набыццё, мантаж, настройку тэхналагічнага абсталявання і іншых інструментаў і прыстасаванняў, выкарыстанне якіх забяспечвае выкананне інвалідамі працоўных абавязкаў.

Інвалідам пры заключэнні працоўнага дагавора не ставіцца папярэдняе выпрабаванне.

Інвалідам I і II групы ставіцца скарачанае працягласць рабочага часу – не больш 35 гадзін у тыдзень, а працягласць штодзённай работы (змены) не можа перавышаць сямі гадзін. Пры гэтым аплата іх працы праводзіцца ў такім ж памеры, як аплата працы работнікаў адпаведных пасадаў служачых (прафесій рабочых) пры поўнай норме працягласці рабочага часу.

Наймальнікі маюць права памяншаць інвалідам нормы вырабу ў залежнасці ад стану іх здароўя.

Прыцягненне інвалідаў да звышурочных работ, работы ў дзяржаўныя святы і святочныя дні, устаноўленыя і аб'яўленыя ў парадку, прадугледжаным заканадаўствам, нерабочымі, рабоце ў выхадныя дні і уначны час дапускаецца толькі з іх згоды і пры ўмове, калі такія работы не забаронены індывідуальнымі праграмамі рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў.

Напрамак інвалідаў у службовую камандзіроўку дапускаецца толькі з іх згоды.

Пры скарачэнні колькасці або штата работнікаў інвалідам пры роўнай прадукцыйнасці працы і кваліфікацыі даецца пераважнае права на пакіданне на рабоце.

Інваліды, якія працуюць у арганізацыях, маюць якіх знаходзіцца ў уласнасці грамадскіх аб'яднанняў інвалідаў, а таксама на спецыялізаваных рабочых месцах у іншых арганізацыях, маюць пераважнае права на пакіданне на рабоце незалежна ад прадукцыйнасці працы і кваліфікацыі.

Па жаданні інвалідаў, якія працуюць на спецыялізаваных рабочых месцах, наймальнік абавязаны даць водпуск без захавання зароботнай платы працягласцю да 14 календарных дзён у плынь календарнага года ў перыяд, узгоднены бакамі. Працягласць працоўнага водпуску для інвалідаў ставіцца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь па узгадненні з Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 6

ЗАБЕСПЯЧЭННЕ ДАСТУПНАГА АСЯРОДДЗЯ ДЛЯ ІНВАЛІДАЎ

Артыкул 35. Забеспячэнне даступнасці для інвалідаў аб'ектаў сацыяльнай, транспартнай і вытворчай інфраструктуры, транспартных сродкаў

Дзяржаўныя органы і іншыя арганізацыі, якія аказваюць паслугі насельніцтву, у адпаведнасці з сваёй кампетэнцыяй забяспечваюць:

бесперашкодны доступ інвалідаў да аб'ектаў сацыяльнай і вытворчай інфраструктуры, уключаючы ўваход у такія аб'екты, перасоўванне ўнутры іх і выхад з іх;

умовы для бесперашкоднага карыстання паветраным транспартам агульнага карыстання, які ажыццяўляе міжнародныя паветраныя перавозкі, унутраныя паветраныя перавозкі пасажыраў у рэгулярным паведамленні, унутраным водным транспартам агульнага карыстання, які выконвае гарадскія, прыгарадныя, міжгароднія перавозкі пасажыраў у рэгулярным паведамленні, гарадскім электрычным транспартам і метрапалітэнам, аўтамабільным транспартам агульнага карыстання, які выконвае гарадскія, прыгарадныя, міжгароднія, міжнародныя аўтамабільныя перавозкі пасажыраў у рэгулярным паведамленні, у тым ліку абсталяванне аб'ектаў транспартнай інфраструктуры і транспартных сродкаў прызначаных відаў транспарту спецыяльнымі прыстасаваннямі і ладамі з улікам абмежаванняў жыццядзейнасці інвалідаў;

умовы для бесперашкоднага карыстання чыгуначным транспартам агульнага карыстання, які ажыццяўляе перавозкі пасажыраў у міжнародным паведамленні, міжрэгіянальным і рэгіянальным паведамленні бізнескласа, у тым ліку абсталяванне аб'ектаў транспартнай інфраструктуры і транспартных сродкаў (пры наяўнасці тэхнічнай магчымасці) спецыяльнымі прыстасаваннямі і ладамі з улікам абмежаванняў жыццядзейнасці інвалідаў;

умовы для самастойнага перасоўвання па тэрыторыі, на якой размешчаны аб'екты сацыяльнай, транспартнай і вытворчай інфраструктуры, у тым ліку добраўпарадкаванне вуліка-дарожнай сеткі;

суправаджэнне інвалідаў, не якая мае магчымасці самастойнага перасоўвання, і аказанне ім дапамогі пры знаходжанні на аб'ектах сацыяльнай, транспартнай (за выключэннем чыгуначнага транспарту) і вытворчай інфраструктуры;

суправаджэнне інвалідаў, не якая мае магчымасці самастойнага перасоўвання, і аказанне ім дапамогі пры знаходжанні на аб'ектах чыгуначнага транспарту (вакзалы, транспартныя сродкі чыгуначнага транспарту агульнага карыстання, якое ажыццяўляе перавозкі пасажыраў у міжнародным паведамленні, міжрэгіянальным і рэгіянальным паведамленні бізнескласа);

размяшчэнне абсталявання і носьбітаў інфармацыі, неабходныя для забеспячэння бесперашкоднага доступу інвалідаў да аб'ектаў сацыяльнай, транспартнай і вытворчай інфраструктуры з улікам абмежаванняў іх жыццядзейнасці;

дубліраванне інфармацыі ў гукавой, зрокавай, тэкставай і графічнай формах, рэльефна-кропкавым шрыфтам Брайля, яснай мовай з улікам абмежаванняў жыццядзейнасці інвалідаў;

аказанне работнікамі арганізацый, якія аказваюць паслугі насельніцтву, дапамозе інвалідам у пераадоленні бар'ераў, якія замінаюць атрыманню імі паслуг нароўні з другімі грамадзянамі.

Патрабаванні да аб'ектаў сацыяльнай, транспартнай і вытворчай інфраструктуры, транспартным сродкам для забеспячэння іх даступнасці з улікам асобых патрэбнасцей інвалідаў ставяцца абавязковымі для прытрымлівання тэхнічнымі нарматыўнымі прававымі актамі, тэхнічнымі рэгламентамі Мытнага саюза, Еўразійскага эканамічнага саюза.

Правілы забеспячэння даступнасці для інвалідаў аб'ектаў сацыяльнай, транспартнай і вытворчай інфраструктуры, транспартных сродкаў і якія аказваюцца паслуг, адзнакі ўзроўню іх даступнасці вызначаюцца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Планіроўка і забудова гарадоў і другіх населеных пунктаў, вылучэнне жылых і рэкрэацыйных зон, распрацоўка праектных рашэнняў на узвядзенне і рэканструкцыю будынкаў і збудаванняў, у тым ліку шматкватэрных жылых дамоў, павінны весціся з улікам абавязковых для прытрымлівання патрабаванняў па даступнасці асяроддзя пражывання для інвалідаў, устаноўленых тэхнічнымі нарматыўнымі прававымі актамі.

У выпадках, калі дзеючыя аб'екты сацыяльнай, транспартнай і вытворчай інфраструктуры немагчыма поўнаасцю прыстасаваць з улікам патрабаванняў сапраўднага артыкула, уласнікі гэтых аб'ектаў абавязаны прымаць узгодненыя з грамадскімі аб'яднаннямі інвалідаў, якія ажыццяўляюць сваю дзейнасць на тэрыторыі адпаведнага населенага пункта, меры для забеспячэння доступу інвалідаў да месца аказання паслуг або пры наяўнасці магчымасці забяспечыць аказанне неабходных паслуг па месцы пражывання інваліда або дыстанцыйна.

Пры правядзенні рэканструкцыі і капітальнага рамонту аб'ектаў сацыяльнай, транспартнай і вытворчай інфраструктуры забеспячэнне доступу інвалідаў да месца аказання паслуг на гэтых аб'ектах павінна ажыццяўляцца з улікам разумнага прыстасавання.

Дзяржаўнымі органамі і іншымі арганізацыямі, якія аказваюць паслугі насельніцтву, у адпаведнасці з сваёй кампетэнцыяй забяспечваецца навучанне спецыялістаў, якія ўзаемадзейнічаюць пры выкананні працоўных абавязкаў з інвалідамі, па пытаннях, звязаных з забеспячэннем даступнасці аб'ектаў сацыяльнай, транспартнай і вытворчай інфраструктуры і якія аказваюцца паслуг з улікам асобых патрэбнасцей інвалідаў.

Артыкул 36. Асаблівасці забеспячэння даступнасці для інвалідаў аб'ектаў транспартнай інфраструктуры

На кожнай аўтамабільнай паркоўцы ў адпаведнасці з абавязковымі для прытрымлівання патрабаваннямі тэхнічных нарматыўных прававых актаў выдзяляюцца месцы для стаянкі транспартных сродкаў, якія кіруюцца інвалідамі I і II групы, а таксама інвалідамі III групы з парушэннем апорна-рухальнага апарата, або якія перавозяць такіх інвалідаў, або якія перавозяць дзяцей-інвалідаў. Неправамерная стаянка транспартнага сродку на месцы, адведзеным для стаянкі транспартных сродкаў інвалідаў, вабіць адказнасць у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі.

Інваліды карыстаюцца месцамі на аўтамабільнай паркоўцы бясплатна. Падставай для вызвалення ад платы з'яўляецца пасведчанне інваліда, якое выдаецца ў адпаведнасці з заканадаўствам аб ахове здароўя.

Інваліду, які мае ў уласнасці транспартны сродак, спецыяльна абсталяваны для выкарыстання інвалідамі, выдзяляецца асобнае месца для захоўвання гэтага транспартнага сродку на аўтамабільнай стаянцы каля шматкватэрнага жылога дома па месцы жыхарства.

Месцы для будаўніцтва гаражоў або месца на аўтамабільных стаянках для захоўвання транспартных сродкаў, спецыяльна абсталяваных для выкарыстання інвалідамі, даюцца інвалідам па-за чаргой недалёка ад іх месца жыхарства ў адпаведнасці з заканадаўствам.

Даванне інвалідам зямельных участкаў для будаўніцтва (устаноўкі) часовых індывідуальных гаражоў ажыццяўляецца ў парадку, устаноўленым заканадаўчымі актамі.

Артыкул 37. Асаблівасці забеспячэння інвалідаў жылымі памяшканнямі. Забеспячэнне доступу і карыстання інвалідамі жылымі памяшканнямі, агульнай маёмасцю ў шматкватэрных жылых дамах

Мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы, іншыя арганізацыі, у уласнасці, гаспадарчым вядзенні, аператыўным кіраванні або бязвыплатным карыстанні якіх знаходзяцца жылыя памяшканні, даюць па дагаворах найму жылых памяшканняў інвалідам па іх пісьмовай просьбе жылыя памяшканні недалёка ад месца іх работы, месца жыхарства іх сваякоў, месца знаходжання арганізацый, якія займаюцца рэабілітацыйнай, абілітацыйнай інвалідаў.

Жылыя памяшканні, не якія адпавядаюць патрабаванню, устаноўленаму часткай першага сапраўднага артыкула, могуць давацца па дагаворах найму жылых памяшканняў інвалідам пры ўмове іх пісьмовай згоды.

Інвалідам, а таксама сем'ям, у складзе якіх маюцца інваліды, па іх пісьмовай просьбе мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі, іншымі арганізацыямі, прызначанымі ў частцы першага сапраўднага артыкула, даюцца жылыя памяшканні на ніжніх паверхах (не вышэйшыя трэцяга) або ў дамах, якія маюць ліфты.

Інваліды, якія складаюцца на уліку якія адчуваюць патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў, маюць права на даванне ім жылых памяшканняў сацыяльнага карыстання ў парадку і на умовах, устаноўленых заканадаўчымі актамі.

Жылыя памяшканні, якія даюцца мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі, іншымі арганізацыямі, прызначанымі ў частцы першага сапраўднага артыкула, па дагаворах найму жылых памяшканняў інвалідам, а таксама сем'ям, у складзе якіх маюцца інваліды, дапаможныя памяшканні ў шматкватэрных жылых дамах, уваходы і выходы з шматкватэрных жылых дамоў павінны быць прыстасаваны для доступу і карыстання інвалідамі ў адпаведнасці з абавязковымі для прытрымлівання патрабаваннямі тэхнічных нарматыўных прававых актаў і Правіламі забеспячэння доступу і карыстання інвалідамі жылымі памяшканнямі, дапаможнымі памяшканнямі ў шматкватэрных жылых дамах, уваходамі і выходамі з шматкватэрных жылых дамоў, зацвярджаемымі Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь або ўпаўнаважаным ім органам.

Забеспячэнне доступу і карыстання інвалідамі жылымі памяшканнямі, дадзенымі мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі, іншымі арганізацыямі, прызначанымі ў частцы першага сапраўднага артыкула, па дагаворах найму жылых памяшканняў, а таксама дапаможнымі памяшканнямі ў шматкватэрных жылых дамах, уваходамі і выходамі з шматкватэрных жылых дамоў, якія датычацца да дзяржаўнага жыллёвага фонда, ажыццяўляецца адпаведна мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі, іншымі арганізацыямі, у уласнасці, гаспадарчым вядзенні, апэратыўным кіраванні або бязвыплатным карыстанні якіх знаходзяцца жылыя памяшканні, за рахунак сродкаў мясцовых бюджэтаў, сродкаў гэтых арганізацый, іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам.

Пры ўстанаўленні інваліднасці, звязанай з парушэннем апорна-рухальнага апарата, у перыяд валодання і карыстання жылымі памяшканнямі дзяржаўнага жыллёвага фонда пры немагчымасці прыстасавання гэтых жылых памяшканняў, дапаможных памяшканняў у шматкватэрных жылых дамах, уваходаў і выходаў з шматкватэрных жылых дамоў для доступу і карыстання інвалідамі па тэхнічных прычынах мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі з згоды грамадзян і якія пражываюць сумесна з імі дарослых членаў іх сямей даюцца замест якія займаюцца жылыя памяшканні дзяржаўнага жыллёвага фонда тыпавых спажывецкіх якасцей агульнай плошчай не якія менш займаюцца на умовах раней зняволеных дагавораў найму жылых памяшканняў.

Арганізацыя і каардынацыя мерапрыемстваў па прыстасаванні жылых памяшканняў дзяржаўнага жыллёвага фонда, дапаможных памяшканняў у шматкватэрных жылых дамах, уваходаў і выходаў з шматкватэрных жылых дамоў для доступу і карыстання інвалідамі ажыццяўляюцца мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі.

У выпадках, калі доступ інвалідаў да якія займаюцца імі жылых памяшканняў у шматкватэрным жылым доме можа забяспечаны толькі шляхам прыстасавання дапаможных памяшканняў у шматкватэрным жылым доме ў адпаведнасці з патрабаваннямі, устаноўленымі часткай пятай сапраўднага артыкула, такое прыстасаванне ажыццяўляецца без згоды ўдзельнікаў сумеснага домаўладання (за выключэннем выпадкаў, калі прыстасаванне ажыццяўляецца з прыцягненнем грашовых сродкаў удзельнікаў сумеснага домаўладання).

Артыкул 38. Забеспячэнне бесперашкоднага доступу інвалідаў да агульнадаступнай інфармацыі

Дзяржава забяспечвае рэалізацыю права інвалідаў на атрыманне агульнадаступнай інфармацыі праз:

тэлевізійныя сродкі масавай інфармацыі, якія ўваходзяць у абавязковы агульнадаступны пакет тэлепраграм, – пры дапамозе трансляцыі асобных тэлеперадач і фільмаў з субтытрамі, і (або) пераводу іх на жэставую мову, і (або) выкарыстання аўдыёдэскрыпцыі;

друкарскія сродкі масавай інфармацыі – пры дапамозе забеспячэння дзяржаўнымі юрыдычнымі асобамі, на якія ўскладзены функцыі рэдакцый сродкаў масавай інфармацыі, доступу да інтэрнэт-рэсурсаў, уладальнікамі якіх яны з'яўляюцца;

друкарскія выданні – пры дапамозе выдання кніг серыі «Школьная бібліятэка» і навучальных дапамог, дапушчаных у якасці гэтакай Міністэрствам адукацыі, на аснове рэльефна-кропкавага шрыфту Брайля, а таксама асобных аўдыёкніг, асобных друкарскіх выданняў з выкарыстаннем яснай мовы, іншых друкарскіх выданняў, выпуск якіх фінансуецца з рэспубліканскі і (або) мясцовых бюджэтаў;

афіцыйныя сайты дзяржаўных органаў і арганізацый у глабальнай камп'ютэрнай сетцы Інтэрнэт, патрабаванні да зместу і парадку функцыянавання якіх вызначаны Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь, – пры дапамозе выкарыстання версій (падтрымання спецыяльных тэхналогій) для інвалідаў з парушэннямі гледжання і сумяшчальнасці сайтаў з рознымі вэббраўзерамі.

Артыкул 39. Аўтаматызаваная інфармацыйная сістэма па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры

Аўтаматызаваная інфармацыйная сістэма па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры з'яўляецца дзяржаўнай інфармацыйнай сістэмай і фарміруецца ў мэтах аўтаматызацыі, комплекснага аналізу і інфарматызацыі дзейнасці дзяржаўных органаў і іншых арганізацый, якія аказваюць паслугі насельніцтву, па стварэнні даступнага асяроддзя для інвалідаў.

Уладальнікам аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры з'яўляецца Міністэрства працы і сацыяльнай абароны. Аператар аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

У рамках функцыянавання аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры фарміруецца база даных па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры.

Дзяржаўныя органы і іншыя арганізацыі, якія аказваюць паслугі насельніцтву, забяспечваюць унясенне звестак аб аб'ектах сацыяльнай інфраструктуры, іх даступнасці ў базу даных па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры і іх актуалізацыю ў электронным відзе.

Дзяржаўныя органы, за выключэннем мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, і іншыя арганізацыі, якія аказваюць паслугі насельніцтву, ажыццяўляюць арганізацыю і каардынацыю работы падначаленых арганізацый, структурных падраздзяленняў з правамі юрыдычнай асобы і тэрытарыяльных органаў па унясенні звестак аб даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры ў базу даных па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры і іх актуалізацыі.

Мясцовыя выканаўчыя і распарадчыя органы ажыццяўляюць арганізацыю і каардынацыю работы сваіх структурных падраздзяленняў з правамі юрыдычнай асобы, арганізацый, маюць якіх знаходзіцца ў камунальнай уласнасці, а таксама арганізацый, не якія маюць ведамаснай падпарадкаванасці, размешчаныя на тэрыторыі адпаведнай

адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі і якая аказвае паслугі насельніцтву, па унясенні звестак аб даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры ў базу даных па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры і іх актуалізацыі.

Не падлягаюць уключэнню ў базу даных па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры адмыслова рэжымныя і рэжымныя аб'екты.

Пытанні фарміравання і вядзення базы даных па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры, а таксама аб'екты і звесткі аб іх, якія падлягаюць унясенню ў базу даных па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры, не урэгуляваныя сапраўдным Законам і іншымі заканадаўчымі актамі, вызначаюцца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Атрыманне звестак, неабходных для фарміравання і вядзення базы даных па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры, уключаючы звесткі з адзінага дзяржаўнага рэгістра нерухомай маёмасці, праў на яго і здзелак з ім і рээстра адрасоў Рэспублікі Беларусь, іншых аўтаматызаваных інфармацыйных сістэм (рэсурсаў), і даванне інфармацыі з базы даных па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры, у тым ліку з выкарыстаннем агульнадзяржаўнай аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы, а таксама размяшчэнне прасторавых даных аб даступнасці аб'ектаў на публічнай кадастравай карце Рэспублікі Беларусь ажыццяўляюцца на бязвыплатнай аснове.

Стварэнне, суправаджэнне, развіццё аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы па ўліку даступнасці аб'ектаў сацыяльнай інфраструктуры ажыццяўляюцца за рахунак сродкаў рэспубліканскага бюджэту і іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам.

ГЛАВА 7 ГРАМАДСКІЯ АБ'ЯДНАННІ ІНВАЛІДАЎ

Артыкул 40. Стварэнне грамадскіх аб'яднанняў інвалідаў

У мэтах абароны сваіх праў, свабод і законных інтарэсаў, аказання ўзаемнай падтрымкі і паслуг інваліды (іх законныя прадстаўнікі) маюць права ў парадку, устаноўленым заканадаўствам, ствараць грамадскія аб'яднанні.

Артыкул 41. Удзел грамадскіх аб'яднанняў інвалідаў у распрацоўцы і рэалізацыі рашэнняў па правах інвалідаў

Грамадскія аб'яднанні інвалідаў у адпаведнасці з іх статутамі прымаюць удзел у рашэнні пытанняў, якія дакранаюцца праў інвалідаў, фарміраванні і рэалізацыі дзяржаўных праграм у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі.

Дзяржаўныя органы і іншыя арганізацыі пры рашэнні пытанняў, якія закранаюць інтарэсы інвалідаў, абавязаны прывабліваць прадстаўнікоў грамадскіх аб'яднанняў інвалідаў да падрыхтоўкі і прыняццю адпаведных рашэнняў, а таксама да іх рэалізацыі.

Грамадскія аб'яднанні інвалідаў прымаюць удзел у маніторынгу рэалізацыі праў інвалідаў.

Артыкул 42. Дзяржава і грамадскія аб'яднанні інвалідаў

Дзяржава забяспечвае прытрымліванне праў і законных інтарэсаў грамадскіх аб'яднанняў інвалідаў і стварае ўмовы для выканання імі статутных задач, аказвае ім падтрымку і дапамогу.

Умяшанне дзяржаўных органаў і службовых асоб у дзейнасць грамадскіх аб'яднанняў інвалідаў не дапускаецца, за выключэннем выпадкаў, прадугледжаных заканадаўствам.

Пытанні, якія закранаюць інтарэсы грамадскіх аб'яднанняў інвалідаў, разглядаюцца дзяржаўнымі органамі і іншымі арганізацыямі з удзелам або па узгадненні з адпаведнымі грамадскімі аб'яднаннямі інвалідаў.

Артыкул 43. Льготы грамадскім аб'яднанням інвалідаў

Грамадскім аб'яднанням інвалідаў, арганізацыям, маёмасць якіх знаходзіцца ў уласнасці гэтых грамадскіх аб'яднанняў, у адпаведнасці з заканадаўствам аб дзяржаўным сацыяльным страхаванні ставіцца льготны памер абавязковых страхавых узносаў на пенсійнае страхаванне, а таксама даюцца падатковыя льготы ў адпаведнасці з падатковым заканадаўствам.

Артыкул 44. Міжнародныя сувязі грамадскіх аб'яднанняў інвалідаў

Грамадскія аб'яднанні інвалідаў у адпаведнасці з іх статутамі могуць уступаць у міжнародныя грамадскія аб'яднанні, саюзы (асацыяцыі) грамадскіх аб'яднанняў, створаныя на тэрыторыі замежных дзяржаў.

Дзяржаўныя органы, Рэспубліканскі і тэрытарыяльныя міжведамасныя саветы па правах інвалідаў аказваюць у адпаведнасці з заканадаўствам садзейнічанне і дапамогу, у тым ліку фінансавую, грамадскім аб'яднанням інвалідаў у устанавленні і развіцці супрацоўніцтва з грамадскімі аб'яднаннямі замежных дзяржаў у пытаннях рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў, пашырэння культурных сувязей, турызму, фізічнай культуры і спорту.

ГЛАВА 8

ДЗЯРЖАЎНЫ КАНТРОЛЬ (НАГЛЯД) У ВОБЛАСЦІ ЗАБЕСПЯЧЭННЯ ПРАЎ ІНВАЛІДАЎ І ІХ САЦЫЯЛЬНАЙ ІНТЭГРАЦЫІ. АДКАЗНАСЦЬ ЗА ПАРУШЭННЕ ЗАКАНАДАЎСТВА У ВОБЛАСЦІ ЗАБЕСПЯЧЭННЯ ПРАЎ ІНВАЛІДАЎ І ІХ САЦЫЯЛЬНАЙ ІНТЭГРАЦЫІ

Артыкул 45. Дзяржаўны кантроль (нагляд) у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі

Дзяржаўны кантроль (нагляд) у вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі ажыццяўляецца ўпаўнаважанымі на тое заканадаўчымі актамі або нарматыўнымі прававымі актамі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь дзяржаўнымі органамі (іх структурнымі падраздзяленнямі з правамі юрыдычнай асобы, тэрытарыяльнымі органамі, падпарадкаванымі арганізацыямі) у адпаведнасці з сваёй кампетэнцыяй і сферамі кантрольнай (нагляднай) дзейнасці, вызначанымі заканадаўствам аб кантрольнай (нагляднай) дзейнасці.

Артыкул 46. Адказнасць за парушэнне заканадаўства ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі

Парушэнне заканадаўства ў вобласці забеспячэння праў інвалідаў і іх сацыяльнай інтэграцыі вабіць адказнасць у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі.

ГЛАВА 9

ЗАКЛЮЧНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 47. Унясенне змяненняў у законы

1. Унесці ў Закон Рэспублікі Беларусь ад 17 красавіка 1992 г. № 1594-ХІІ «Аб ветэранах» наступныя змяненні:

з часткі першай прэамбулы слова «у Рэспубліцы Беларусь» выключыць;

з пункта 5 артыкула 1, назвы, абзаца першага і пункта 1 артыкула 7, абзаца другога артыкула 8, артыкула 9, пунктаў 1–4, 7 і 9 часткі першага артыкула 13, пунктаў 1–3 і 7 артыкула 14, пунктаў 1–3 артыкула 15, падпунктаў 1.1–1.4, 1.9 і 1.19 пункта 1, падпунктаў 2.1, 2.2 і 2.5 пункта 2, падпунктаў 3.1 і 3.4 пункта 3 артыкула 18, пункта 3 артыкула 19, часткі першага артыкула 20, артыкула 21, падпунктаў 1.1–1.4, 1.7 і 1.11 пункта 1, падпунктаў 2.1–2.3 і 2.9 пункта 2 артыкула 23, пунктаў 1 і 6 часткі першага артыкула 24, пунктаў 1–3 і 8 артыкула 25, часткі першага артыкула 26, часткі першага артыкула 28 і артыкула 31 слова «Рэспублікі Беларусь» выключыць;

у артыкуле 2:

у частцы другой:

у падпункце 1.6 пункта 1 слова «года па 31 снежня 1951 года» замяніць словамі «г. па 31 снежня 1951 г.»;

у пункце 4 слова «года па 27 студзеня 1944 года» замяніць словамі «г. па 27 студзеня 1944 г.»;

з часткі трэцяй слова «Рэспублікі Беларусь» выключыць;

у частцы чацвёртай слова «года па 31 снежня 1951 года» замяніць словамі «г. па 31 снежня 1951 г.»;

у частцы другой артыкула 3 слова «абароны Рэспублікі Беларусь» замяніць словам «абароны»;

у пункце 5 артыкула 4 слова «года па 31 снежня 1951 года» замяніць словамі «г. па 31 снежня 1951 г.»;

артыкул 10 выкласці ў наступнай рэдакцыі:

«Артыкул 10. Правое рэгуляванне дачыненняў у вобласці сацыяльнай абароны ветэранаў

Дачынення ў вобласці сацыяльнай абароны ветэранаў рэгулююцца заканадаўствам аб сацыяльнай абароне ветэранаў, а таксама міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь і іншымі міжнародна-прававымі актамі, якія ўтрымліваюць абавязацельства Рэспублікі Беларусь.

Заканадаўства аб сацыяльнай абароне ветэранаў грунтуецца на Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і складаецца з сапраўдным Законам і іншых актаў заканадаўства.

Калі міжнародным дагаворам Рэспублікі Беларусь вызначаны іншыя правіла, чым тыя, якія ўтрымліваюцца ў сапраўдным Законе, то прымяняюцца правілы міжнароднага дагавора.»;

у артыкуле 12:

у частцы першай:

з абзаца першага слова «(акрамя выпадкаў, прадугледжаных сапраўдным Законам)» выключыць;

з пунктаў 1–4, 7, 11 і 24 слова «Рэспублікі Беларусь» выключыць;

з часткі другой слова «Рэспублікі Беларусь» і «, акрамя выпадкаў, калі інваліднасць уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

у артыкуле 17:

у назве артыкула і абзацы першым слова «года па 27 студзеня 1944 года» замяніць словамі «г. па 27 студзеня 1944 г.»;

з пунктаў 1–3 і 7 слова «Рэспублікі Беларусь» выключыць;

у пункце 3 часткі першага артыкула 22 слова «камітэта Рэспублікі Беларусь», «экспертыз Рэспублікі Беларусь» і «кантролю Рэспублікі Беларусь» замяніць адпаведна словамі «камітэта», «экспертыз» і «кантролю»;

у артыкуле 27:

у частцы першай слова «студзеня 1992 года» замяніць словамі «студзеня 1992 г.»;

з часткі другой слова «Рэспублікі Беларусь» выключыць;

у артыкуле 30:

у назве артыкула слова «Рэспублікі Беларусь аб ветэранах» замяніць словамі «аб сацыяльнай абароне ветэранаў»;

у тэксце артыкула слова «заканадаўствам Рэспублікі Беларусь» і «Рэспублікі Беларусь аб ветэранах» замяніць адпаведна словамі «заканадаўствам» і «аб сацыяльнай абароне ветэранаў».

2. Унесці ў Працоўны кодэкс Рэспублікі Беларусь ад 26 ліпеня 1999 г. наступныя змяненні:

пункт 1 часткі трэцяга артыкула 13 выкласці ў наступнай рэдакцыі:

«1) работа, якая выконваецца з прычыны якая ўступіла ў законную сілу судовай пастанова;»;

пункт 5 часткі першага артыкула 26, частка пятую артыкула 117, частку трэцюю артыкула 120 і пункт 2 часткі другой артыкула 289 пасля слова «рэабілітацыі» дапоўніць словам «, абілітацыі»;

у частцы трэцяга артыкула 45 слова «у цэхах і на участках, якія выкарыстоўваюць праца інвалідаў, у другіх» замяніць словамі «на спецыялізаваных рабочых месцах у іншых»;

у частцы першага артыкула 147 слова «Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь» замяніць словамі «у парадку, прадугледжаным заканадаўствам,»;

пункт 4 часткі першага артыкула 189 выкласці ў наступнай рэдакцыі:

«4) інвалідам, якія працуюць на спецыялізаваных рабочых месцах;»;

артыкул 283 выкласці ў наступнай рэдакцыі:

«Артыкул 283. Рэалізацыя інвалідамі права на працу

Інвалідам з улікам індывідуальных праграм рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў забяспечваецца права працаваць у наймальнікаў з звычайнымі ўмовамі працы, наймальнікаў, якія ствараюць спецыялізаваныя рабочыя месцы.

Адмова ў заключэнні працоўнага дагавора або ў прасоўванні па рабоце, скасаванне працоўнага дагавора па ініцыятыве наймальніка, перавод інваліда на другую работу без яго згоды па матывах інваліднасці не дапускаюцца, за выключэннем выпадкаў, калі выкананне працоўных абавязкаў супрацьпаказана індывідуальнай праграмай рэабілітацыі, абілітацыі інваліда.

Не дапускаецца скасаванне працоўнага дагавора па ініцыятыве наймальніка з інвалідам у перыяд праходжання ім медыцынскай рэабілітацыі, медыцынскай абілітацыі, прафесійнай рэабілітацыі, прафесійнай абілітацыі, працоўнай рэабілітацыі, сацыяльнай рэабілітацыі, сацыяльнай абілітацыі ў арганізацыі або ў індывідуальнага прадпрымальніка, якія ажыццяўляюць такія рэабілітацыю, абілітацыю, за выключэннем выпадкаў ліквідацыі арганізацыі, спынення дзейнасці філіяла, прадстаўніцтва або іншага адасобленага падраздзялення арганізацыі, размешчаных у другой мясцовасці, спынення (прыпынення) у адпаведнасці з заканадаўчымі актамі дзейнасці натарыуса, які ажыццяўляе натарыяльную дзейнасць у натарыяльным бюро, фізічнай асобы, якая ажыццяўляе дзейнасць па аказанні паслуг у сферы аграэкатурызму, індывідуальнага прадпрымальніка, скасавання працоўнага дагавора па падставах, якія прызнаюцца ў адпаведнасці з заканадаўчымі актамі якія дыскрэдытуюць абставінамі звальнення.»;

артыкулы 285 і 286 выкласці ў наступнай рэдакцыі:

«Артыкул 285. Абавязак наймальніка па працаўладкаванні работнікаў, якія атрымалі інваліднасць, звязаную з выкананнем імі працоўных абавязкаў у гэтага наймальніка

Наймальнік абавязаны ствараць рабочыя месцы для працаўладкавання работнікаў, якія атрымалі інваліднасць з прычыны працоўнага калецтва або прафесійнага захворвання, звязаных з выкананнем імі працоўных абавязкаў у гэтага наймальніка.

Артыкул 286. Стварэнне дадатковых рабочых месцаў для працаўладкавання інвалідаў

Для працаўладкавання інвалідаў наймальнікі ствараюць дадатковыя рабочыя месцы, у тым ліку спецыялізаваныя.

Мінімальная колькасць рабочых месцаў, у тым ліку спецыялізаваных, для працаўладкавання інвалідаў ставіцца ў адпаведнасці з заканадаўствам.»;

у артыкуле 287:

часткі другую і пятую пасля слова «рэабілітацыі» дапоўніць словам «, абілітацыі»;

частка трэцюю выкласці ў наступнай рэдакцыі:

«Умовы працы, якія ўстанаўліваюцца інвалідам працоўным дагаворам, калектыўным дагаворам, пагадненнем, не могуць пагаршаць прававое палажэнне або абмяжоўваць правы інвалідаў па параўнанні з другімі работнікамі.»;

частку восьмую выкласці ў наступнай рэдакцыі:

«Пры скарачэнні колькасці або штата работнікаў інвалідам даюцца гарантыі, прадугледжаныя артыкулам 45 сапраўднага Кодэкса.»;

частку дзевятую выключыць;

з часткі пятай артыкула 388 слова «якія пераследуюць палітычныя мэты,» выключыць.

3. Унесці ў Крымінальна-выканаўчы кодэкс Рэспублікі Беларусь ад 11 студзеня 2000 г. наступныя змяненні:

у частцы 4 артыкула 13, часткі 3 артыкула 48¹, пункце 2 часткі 1 і пунктах 2 і 3 часткі 1¹ артыкула 54, пункце 2 часткі 3 артыкула 55, часткі 3 артыкула 110 і часткі 2 артыкула 191 слова «Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь» замяніць словамі «у парадку, прадугледжаным заканадаўствам,»;

артыкул 14 дапоўніць часткай 11 наступнага зместу:

«11. Работнікі органаў і устаноў, якія выконваюць пакаранне і іншыя меры крымінальнай адказнасці, праходзяць падрыхтоўку ў мэтах забеспячэння прытрымлівання праў, свабод і законных інтарэсаў асуджаных, якія з'яўляюцца інвалідамі.»;

артыкул 96 дапоўніць часткамі 7 і 8 наступнага зместу:

«7. Асуджаныя, якія маюць па выніках праведзенай дыягностыкі, лячэбныя і рэабілітацыйныя мерапрыемстваў трывалыя парушэнні функцый органаў або сістэм арганізма, абумоўленыя захворваннем і якія прывялі да абмежаванняў жыццядзейнасці, для рашэння пытання аб устанаўленні інваліднасці накіроўваюцца на сацыяльную экспертызу ў парадку, устаноўленым Міністэрствам аховы здароўя. Агляд (пераагляд) асуджаных пры правядзенні сацыяльнай экспертызы праводзіцца ў парадку, устаноўленым Міністэрствам аховы здароўя.

8. Адміністрацыя папраўчых устаноў забяспечвае ўмовы для ажыццяўлення рэабілітацыі, абілітацыі, у тым ліку для карыстання тэхнічнымі сродкамі сацыяльнай рэабілітацыі, прадугледжаных індывідуальнымі праграмамі рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў, у дачыненні асуджаных, якія з'яўляюцца інвалідамі.».

4. Унесці ў Закон Рэспублікі Беларусь ад 22 мая 2000 г. № 395-З «Аб сацыяльным абслугоўванні» наступныя змяненні:

у артыкуле 8:

абзац дзевяты пасля слова «дзеям») дапоўніць словамі «, цэнтры сацыяльнай рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў»;

абзац адзінаццаты выкласці ў наступнай рэдакцыі:

«цэнтры рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў, у тым ліку дзяцей-інвалідаў»;

абзац шостага артыкула 14 дапоўніць словамі «, а таксама ў падначаленых (падведаных, якія ўваходзяць у склад, сістэму) арганізацыях, якія аказваюць сацыяльныя паслугі»;

у частцы першага артыкула 30:

абзац дванаццаты выкласці ў наступнай рэдакцыі:

«паслугі якое суправаджаецца пражывання – аказанне садзейнічання асобам з ліку дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў, у сацыяльна-працоўнай адаптацыі, пашырэнні сацыяльных сувязей, вызначэнні аптымальных шляхоў арганізацыі самастойнай жыццядзейнасці, інвалідам, якія пражываюць (якія знаходзяцца) у гаспадарках-інтэрнатах для састарэлых і інвалідаў, гаспадарках-інтэрнатах для дзяцей-інвалідаў з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця, спецыяльных дамах для ветэранаў, састарэлых і інвалідаў, – у падрыхтоўцы да ажыццяўлення самастойнай і незалежнай жыццядзейнасці па-за стацыянарнымі ўстановамі»;

дапоўніць частку абзацам наступнага зместу:

«паслугі персанальнага асістэнта – аказанне дапамогі інвалідам у арганізацыі і ажыццяўленні самастойнай і незалежнай жыццядзейнасці, уключаючы садзейнічанне ў асваенні навыкаў самаабслугоўванні, дапамога ў планаванні і арганізацыі штодзённым жыцці, прыняцці рашэнняў па розных жыццёвых сітуацыях, наладжванні камунікатыўных сувязей з другімі людзьмі і іншыя віды дапамогі.»

5. Унесці ў Закон Рэспублікі Беларусь ад 16 чэрвеня 2003 г. № 215-3 «Аб парадку і умовах зместу асоб пад вартай» наступныя змяненні:

абзац восьмага часткі першага артыкула 10 пасля слова «дапамогі» дапоўніць словамі «атрыманне і карыстанне тэхнічнымі сродкамі сацыяльнай рэабілітацыі»;

дапоўніць Закон артыкулам 24¹ наступнага зместу:

«Артыкул 24¹. Асаблівасці зместу пад вартай інвалідаў

Інвалідам, якія ўтрымліваюцца пад вартай, забяспечваюцца разумнае прыстасаванне, атрыманне інфармацыі на жэставай мове для інвалідаў з парушэннем чуткі (пры немагчымасці атрымання інфармацыі ў пісьмовай форме), арганізуецца медыцынскае абслугоўванне.

Інвалідам, якія ўтрымліваюцца пад вартай, пры неабходнасці ствараюцца ўмовы для рэалізацыі індывідуальных праграм рэабілітацыі, абілітацыі інвалідаў, у тым ліку для карыстання тэхнічнымі сродкамі сацыяльнай рэабілітацыі.»;

артыкул 28 дапоўніць часткай наступнага зместу:

«Супрацоўнікі месяцаў зместу пад вартавых (за выключэннем гаўптвахт) праходзяць падрыхтоўку ў мэтах забеспячэння прытрымлівання праў, свабод і законных інтарэсаў падазроных і абвінавачваных, якія з'яўляюцца інвалідамі.»;

у абзацы чацвёртым часткі трэцяга артыкула 31 і абзацы чацвёртым часткі чацвёртага артыкула 39² слова «заклучэнню» замяніць словамі «пазбаўленню свабоды».

6. Унесці ў Закон Рэспублікі Беларусь ад 14 чэрвеня 2007 г. № 239-3 «Аб дзяржаўных сацыяльных ільготах, правах і гарантыях для асобных катэгорый грамадзян» наступныя змяненні:

у артыкуле 3:

у падпункце 2.6 пункта 2 слова «года па 31 снежня 1951 года» замяніць словамі «г. па 31 снежня 1951 г.»;

у пункце 3:

у падпункце 3.5 слова «года па 31 снежня 1951 года» замяніць словамі «г. па 31 снежня 1951 г.»;

з падпункта 3.7 слова «, акрамя выпадкаў, калі інваліднасць уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

у пункце 8 слова «года па 27 студзеня 1944 года» замяніць словамі «г. па 27 студзеня 1944 г.»;

з пункта 10 слова «Рэспублікі Беларусь» і «, акрамя выпадкаў, калі інваліднасць уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

з падпункта 12.3 пункта 12 слова «Рэспублікі Беларусь» выключыць;

у пункце 13 слова «акрамя асоб, інваліднасць якіх уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва,» замяніць словамі «у тым ліку»;

у пункце 1 артыкула 6 слова «студзеня 1992 года» замяніць словамі «студзеня 1992 г.»;

у артыкуле 10:

у пункце 1:

у падпункце 1.8 слова «года па 27 студзеня 1944 года» замяніць словамі «г. па 27 студзеня 1944 г.»;

з падпункта 1.10 слова «Рэспублікі Беларусь» і «, акрамя выпадкаў, калі інваліднасць уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

дапоўніць пункт падпунктам 1.17 наступнага зместу:

«1.17. іншыя катэгорыі грамадзян па рашэнні Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.»;

з пункта 2 слова «, акрамя асоб, інваліднасць якіх уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

з пункта 3 слова «, а таксама асоб, інваліднасць якога ўступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

у артыкуле 11:

у пункце 1:

у падпункце 1.8 слова «года па 27 студзеня 1944 года» замяніць словамі «г. па 27 студзеня 1944 г.»;

з падпункта 1.10 слова «Рэспублікі Беларусь» і «, акрамя выпадкаў, калі інваліднасць уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

дапоўніць пункт падпунктам 1.11 наступнага зместу:

«1.11. іншыя катэгорыі грамадзян па рашэнні Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.»;

з падпункта 2.1 пункта 2 слова «, акрамя асоб, інваліднасць якіх уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

дапоўніць артыкул пунктамі 5 і 6 наступнага зместу:

«5. Права на забеспячэнне тэхнічнымі сродкамі сацыяльнай рэабілітацыі ў адпаведнасці з Дзяржаўным рэстрам (пералікам) тэхнічных сродкаў сацыяльнай рэабілітацыі ў парадку і на умовах, якія вызначаюцца Урадам Рэспублікі Беларусь, маюць:

5.1. грамадзяне, уключаючы дзяцей у узросце да 18 гадоў, не прызнаныя інвалідамі, але якія адчуваюць патрэбу па медыцынскіх паказаннях у тэхнічных сродках сацыяльнай рэабілітацыі;

5.2. інваліды III групы.

6. Кампенсацыя выдаткаў на тэхнічныя сродкі сацыяльнай рэабілітацыі, набытыя грамадзянамі самастойна, ажыццяўляецца ў парадку і на умовах, якія вызначаюцца Урадам Рэспублікі Беларусь.»;

у артыкуле 12:

з падпункта 1.5 пункта 1 слова «Рэспублікі Беларусь» і «, акрамя выпадкаў, калі інваліднасць уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

у пункце 4:

з падпункта 4.3 слова «Рэспублікі Беларусь» выключыць;

падпункт 4.8 выкласці ў наступнай рэдакцыі:

«4.8. непрацуючыя інваліды I і II групы.»;

з пункта 9 слова «Рэспублікі Беларусь» выключыць;

назва главы 3 выкласці ў наступнай рэдакцыі:

«ГЛАВА 3

ЛЬГОТЫ ПА ПРАЕЗДЗЕ НА ПАСАЖЫРСКІМ ТРАНСПАРЦЕ. ЛЬГОТЫ ПА КАРЫСТАННІ МЕСЦАМІ НА АЎТАМАБІЛЬНАЙ ПАРКОЎЦЫ»;

у артыкуле 13:

у пункце 8 слова «года па 27 студзеня 1944 года» замяніць словамі «г. па 27 студзеня 1944 г.»;

з пункта 10 слова «Рэспублікі Беларусь» і «, акрамя выпадкаў, калі інваліднасць уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

з пункта 12 слова «, акрамя асоб, інваліднасць якіх уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

у артыкуле 14:

у пункце 1:

у падпункце 1.8 слова «года па 27 студзеня 1944 года» замяніць словамі «г. па 27 студзеня 1944 г.»;

з падпункта 1.9 слова «Рэспублікі Беларусь» і «, акрамя выпадкаў, калі інваліднасць уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

з падпункта 1.11 слова «, акрамя асоб, інваліднасць якіх уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

дапоўніць артыкул пунктам 3 наступнага зместу:

«3. Права на ільготы, прадугледжаныя сапраўдным артыкулам, могуць мець іншыя катэгорыі грамадзян па рашэнні Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.»;

у артыкуле 15:

з падпункта 2.3 пункта 2 і падпункта 8.5 пункта 8 слова «Рэспублікі Беларусь» і «, акрамя выпадкаў, калі інваліднасць уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

у падпункце 3.2 пункта 3 слова «года па 27 студзеня 1944 года» замяніць словамі «г. па 27 студзеня 1944 г.»;

дапоўніць Закон артыкулам 15¹ наступнага зместу:

«Артыкул 15¹. Льготы па карыстанні месцамі на аўтамабільнай паркоўцы

1. Інваліды карыстаюцца месцамі на аўтамабільнай паркоўцы бясплатна.

2. Фінансаванне расходаў па даванні сацыяльных ільгот, прадугледжаных сапраўдным артыкулам, не ажыццяўляецца.»;

у артыкуле 16:

у пункце 2:

пасля слова «ліфта» дапоўніць пункт словамі «і (або) карыстанне жылым памяшканнем у граніцах 20 квадратных метраў агульнай плошчы якое займаецца жылога памяшкання»;

словы «зацверджаных норм» замяніць словамі «устаноўленых норм (нарматываў)»;

у пункце 3:

у абзацы першым слова «і (або) карыстанне жылым памяшканнем у граніцах 20 квадратных метраў агульнай плошчы якое займаецца жылога памяшкання і права на 50-процентную скідку з платы за тэхнічнае абслугоўванне ліфта і» і «зацверджаных норм» замяніць адпаведна словамі «, тэхнічнае абслугоўванне ліфта і (або) карыстанне жылым памяшканнем у граніцах 20 квадратных метраў агульнай плошчы якое займаецца жылога памяшкання і права на 50-процентную скідку з платы за» і «устаноўленых норм (нарматываў)»;

у падпункце 3.8 слова «года па 27 студзеня 1944 года» замяніць словамі «г. па 27 студзеня 1944 г.»;

з падпункта 3.9 слова «Рэспублікі Беларусь» і «, акрамя выпадкаў, калі інваліднасць уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

з падпунктаў 3.11 і 3.13 слова «, акрамя асоб, інваліднасць якіх уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

з абзаца шостага артыкула 17 слова «Рэспублікі Беларусь» і «, акрамя выпадкаў, калі інваліднасць уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

у пункце 2 артыкула 18:

у падпункце 2.8 слова «года па 27 студзеня 1944 года» замяніць словамі «г. па 27 студзеня 1944 г.»;

з падпункта 2.9 слова «Рэспублікі Беларусь» і «, акрамя выпадкаў, калі інваліднасць уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;

першая прапанова артыкула 19 дапоўніць словамі «, калі іншае не прадугледжана сапраўдным Законам».

7. Унесці ў Закон Рэспублікі Беларусь ад 6 студзеня 2009 г. № 9-3 «Аб сацыяльнай абароне грамадзян, якія папакуталі ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, другіх радыяцыйных аварый» наступныя змяненні:

з абзаца другога артыкула 1, пункта 5 артыкула 10, падпункта 2.2 пункта 2 артыкула 19, падпункта 2.2 пункта 2 артыкула 20, падпунктаў 1.1, 1.3 і 1.5 пункта 1, падпункта 2.1 пункта 2 артыкула 22, падпункта 1.2 пункта 1 і падпункта 2.1 пункта 2 артыкула 23, пункта 3 артыкула 25, абзаца другога артыкула 27¹, пункта 3 артыкула 29, пункта 1 артыкула 30 і артыкула 36 слова «Рэспублікі Беларусь» выключыць;

у артыкуле 2 слова «актамі Рэспублікі Беларусь» замяніць словам «актамі»;

у артыкуле 3 слова «на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, карыстаюцца ўсімі льготамі, устаноўленымі сапраўдным Законам, калі іншае не прадугледжана міжнароднымі дагаворамі» замяніць словамі «у Рэспубліцы Беларусь, карыстаюцца ўсімі льготамі, устаноўленымі сапраўдным Законам, калі іншае не прадугледжана міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь»;

у артыкуле 6 слова «года «Аб прававым рэжыме тэрыторый, якія падвергліся радыеактыўнаму забруджванню ў выніку катастрофы на Чарнобыльскім АЭС» (Нацыянальны рэстр прававых актаў Рэспублікі Беларусь, 2012 г., № 63, 2/1937)» замяніць словамі «г. № 385-3 «Аб прававым рэжыме тэрыторый, якія падвергліся радыеактыўнаму забруджванню ў выніку катастрофы на Чарнобыльскім АЭС»;

у пункце 3 артыкула 13:

- у падпункце 3.3 слова «года па 31 снежня 1958 года» і «года па 31 снежня 1956 года» замяніць адпаведна словамі «г. па 31 снежня 1958 г.» і «г. па 31 снежня 1956 г.»;
- у падпункце 3.4 слова «снежня 1961 года» замяніць словамі «снежня 1961 г.»;
- у падпункце 3.5 слова «года па 31 снежня 1961 года» замяніць словамі «г. па 31 снежня 1961 г.»;
- у абзацы трэцім артыкула 14 слова «студзеня 1990 года» замяніць словамі «студзеня 1990 г.»;
- у артыкуле 15:
  - з абзаца другога слова «Рэспублікі Беларусь» выключыць;
  - у абзацы пятым слова «заканадаўствам Рэспублікі Беларусь» і «студзеня 1990 года» замяніць адпаведна словамі «заканадаўствам» і «студзеня 1990 г.»;
- у артыкуле 17:
  - у пункце 1 слова «заканадаўствам Рэспублікі Беларусь» замяніць словам «заканадаўствам»;
  - у пункце 3 слова «года «Аб пенсійным забеспячэнні» (Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1992 г., № 17, арт. 275)» замяніць словамі «г. № 1596-ХІІ «Аб пенсійным забеспячэнні»;
- у артыкуле 18:
  - з падпункта 1.6 пункта 1, пункта 6 і падпункта 7.1 пункта 7 слова «Рэспублікі Беларусь» выключыць;
  - у пункце 5:
    - падпункт 5.1 пасля слова «абслугоўванне» дапоўніць словамі «, тэхнічнае абслугоўванне ліфта»;
  - у падпункце 5.2:
    - словы «тэхнічнае абслугоўванне ліфта і» выключыць;
    - словы «заканадаўствам Рэспублікі Беларусь» і «зацверджаных норм» замяніць адпаведна словамі «заканадаўствам» і «устаноўленых норм (нарматываў)»;
- у артыкуле 21:
  - з падпунктаў 1.1, 1.3 і 1.5 пункта 1, падпункта 2.1 пункта 2 слова «Рэспублікі Беларусь» выключыць;
  - у пункце 3 слова «студзеня 1990 года» і «актамі Рэспублікі Беларусь» замяніць адпаведна словамі «студзеня 1990 г.» і «актамі»;
- у артыкуле 24:
  - у абзацы першым пункта 1 слова «студзеня 1990 года» замяніць словамі «студзеня 1990 г.»;
  - у пункце 2 слова «студзеня 1990 года» і «актамі Рэспублікі Беларусь» замяніць адпаведна словамі «студзеня 1990 г.» і «актамі»;
  - з пункта 4 слова «Рэспублікі Беларусь» выключыць;
- у артыкуле 31:
  - з пункта 1 слова «Рэспублікі Беларусь» выключыць;
  - у пункце 2 слова «заканадаўствам Рэспублікі Беларусь» і «студзеня 2017 года» замяніць адпаведна словамі «заканадаўствам» і «студзеня 2017 г.»;
  - з абзаца трэцяга артыкула 32 слова «(акрамя асоб, інваліднасць якіх уступіла ў выніку проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва)» выключыць;
  - у абзацы трэцім часткі першай і часткі другой артыкула 33 слова «студзеня 2017 года» замяніць словамі «студзеня 2017 г.»;
  - у пункце 1 артыкула 38 слова «снежня 1987 года» і «студзеня 1988 года» замяніць адпаведна словамі «снежня 1987 г.» і «студзеня 1988 г.».
- 8. Унесці ў Жыллёвы кодэкс Рэспублікі Беларусь ад 28 жніўня 2012 г. наступныя змяненні:
  - у артыкуле 22:

- абзац першы пасля слова «з прычыны» дапоўніць словам «рашэнняў»;
- у абзацы чацвёртым слова «судовых рашэнняў» замяніць словамі «рашэнняў судаў»;
- абзац пяты часткі першай пункта 1 артыкула 25 пасля слова «неправамерных» дапоўніць словам «рашэнняў»;
- пункт 2 артыкула 27 пасля слоў «лічаць, што» дапоўніць словам «рашэннямі»;
- пункт 8 артыкула 31 пасля слоў «прыбораў уліку» дапоўніць словамі «прайшоўшых дзяржаўную паверку ў парадку, устаноўленым заканадаўствам аб забеспячэнні адзінства вымярэнняў»;
- у частцы другой пункта 2 артыкула 43 слова «зацверджанага» замяніць словам «устаноўленага»;
- абзац шостага артыкула 46 пасля слова «свабоды» дапоўніць словамі «на пэўны тэрмін»;
- у пункце 5 артыкула 47:
- частку другую пасля слова «назначаных» дапоўніць словам «(выбраных)»;
- часткі трэцюю і чацвёртую пасля слова «прызначэння» дапоўніць словам «(выбрання)»;
- у артыкуле 52:
- частку першую пункта 1 пасля слова «рэабілітацыяй» дапоўніць словам «абілітацыяй»;
- пункт 2 выкласці ў наступнай рэдакцыі:
- «2. Жылыя памяшканні, якія даюцца мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі, другімі арганізацыямі, прызначанымі ў частцы першай пункта 1 сапраўднага артыкула, па дагаворах найму жылых памяшканняў інвалідам, а таксама сем'ям, у складзе якіх маюцца інваліды, дапаможныя памяшканні ў шматкватэрных жылых дамах, уваходы і выходы з шматкватэрных жылых дамоў павінны быць прыстасаваны для доступу і карыстання інвалідамі ў адпаведнасці з абавязковымі для прытрымлівання патрабаваннямі тэхнічных нарматыўных прававых актаў і Правіламі забеспячэння доступу і карыстання інвалідамі жылымі памяшканнямі, дапаможнымі памяшканнямі ў шматкватэрных жылых дамах, уваходамі і выходамі з шматкватэрных жылых дамоў, зацвярджаемымі Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь або ўпаўнаважаным ім органам.»;
- у пункце 1 артыкула 105:
- з падпункта 1.6 слова «акрамя выпадкаў, калі інваліднасць уступіла ў выніку іх проціпраўных дзеянняў, па прычыне алкагольнага, наркатычнага, таксічнага ап'янення, самакалецтва» выключыць;
- у абзацы першым падпункта 1.12 слова «зацверджанага» замяніць словам «устаноўленага»;
- частку першую пункта 2 артыкула 111 пасля слова «прызначэння» дапоўніць словам «(выбрання)»;
- абзац дзесяты пункта 1 артыкула 177 выкласці ў наступнай рэдакцыі:
- «абскардзіць у устаноўленым парадку рашэння, дзеяння (бяздзейнасць) дзяржаўных органаў, іншых арганізацый і службовых асоб, якія парушаюць правы арганізацыі ўласнікаў і (або) яе членаў»;
9. Унесці ў Закон Рэспублікі Беларусь ад 24 кастрычніка 2016 г. № 439-З «Аб выканаўчым вядзенні» наступныя змяненні:
- другая прапанова часткі першага артыкула 25 выкласці ў наступнай рэдакцыі: «Перавод жэставай мовы ажыццяўляе перакладчык жэставай мовы, які пацвердзіў сваю кваліфікацыю.»;
- частку сёмую артыкула 106 пасля слоў «пазбаўленню свабоды» дапоўніць словамі «на пэўны тэрмін»;
- у частцы трэцяга артыкула 107 слова «заклучэння і пазбаўлення свабоды» замяніць словамі «пазбаўлення свабоды і пазбаўлення свабоды на пэўны тэрмін».

Артыкул 48. Прызнанне страціўшымі сілу законаў і асобных палажэнняў законаў

Прызнаць страціўшымі сілу:

1. Закон Рэспублікі Беларусь ад 11 лістапада 1991 г. № 1224-ХІІ «Аб сацыяльнай абароне інвалідаў у Рэспубліцы Беларусь».
2. Закон Рэспублікі Беларусь ад 24 лютага 1994 г. № 2811-ХІІ «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб сацыяльнай абароне інвалідаў у Рэспубліцы Беларусь».
3. Раздзел V Закона Рэспублікі Беларусь ад 3 мая 1996 г. № 440-ХІІІ «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у некаторыя заканадаўчыя акты Рэспублікі Беларусь».
4. Закон Рэспублікі Беларусь ад 24 мая 1996 г. № 443-ХІІІ «Аб унясенні змяненняў у артыкул 44 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб сацыяльнай абароне інвалідаў у Рэспубліцы Беларусь».
5. Закон Рэспублікі Беларусь ад 14 ліпеня 2000 г. № 418-З «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб сацыяльнай абароне інвалідаў у Рэспубліцы Беларусь».
6. Постаццю 1 Закона Рэспублікі Беларусь ад 29 кастрычніка 2004 г. № 319-З «Аб унясенні змяненняў у некаторыя законы Рэспублікі Беларусь у сувязі з аптымізацыяй сістэмы рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання».
7. Постаццю 3 Закона Рэспублікі Беларусь ад 11 ліпеня 2007 г. № 253-З «Аб унясенні змяненняў у некаторыя законы Рэспублікі Беларусь па пытаннях прыёму ў установы адукацыі».
8. Закон Рэспублікі Беларусь ад 23 ліпеня 2008 г. № 422-З «Аб папярэджанні інваліднасці і рэабілітацыі інвалідаў».
9. Артыкулы 1 і 3 Закона Рэспублікі Беларусь ад 17 ліпеня 2009 г. № 48-З «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у некаторыя законы Рэспублікі Беларусь па пытаннях сацыяльнай абароны інвалідаў».
10. Постаццю 1 Закона Рэспублікі Беларусь ад 16 лістапада 2010 г. № 192-З «Аб унясенні змяненняў у некаторыя заканадаўчыя акты Рэспублікі Беларусь па пытаннях жыллёвых дачыненняў».
11. Постаццю 9 Закона Рэспублікі Беларусь ад 12 снежня 2013 г. № 84-З «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у некаторыя законы Рэспублікі Беларусь па пытаннях абароту аналагаў наркатычных сродкаў, псіхатропных рэчываў і зброі».
12. Постаццю 3 Закона Рэспублікі Беларусь ад 4 чэрвеня 2015 г. № 274-З «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у некаторыя законы Рэспублікі Беларусь па пытаннях фізічнай культуры і спорту».
13. Постаццю 10 Закона Рэспублікі Беларусь ад 9 студзеня 2017 г. № 14-З «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у некаторыя законы Рэспублікі Беларусь».
14. Постаццю 6 Закона Рэспублікі Беларусь ад 9 студзеня 2018 г. № 91-З «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у некаторыя законы Рэспублікі Беларусь».

Артыкул 49. Меры па рэалізацыі палажэнняў сапраўднага Закона

Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь у шасцімесячны тэрмін:
забяспечыць прывядзенне актаў заканадаўства ў адпаведнасць з сапраўдным
Законам;
прыняць іншыя меры па рэалізацыі палажэнняў сапраўднага Закона.

Артыкул 50. Уступленне ў сілу сапраўднага Закона

Сапраўдны Закон уступае ў сілу ў наступным парадку:

артыкулы 1–10, часткі першая–чацвёртая, шостая і сёмая артыкула 11, артыкула 12–27, 29–32, часткі першая–пятая артыкула 33, артыкула 34–46, пункт 1, абзацы чацвёрты, пяты, сёмай – дваццаць шостаі пункта 2, абзацы трэці–сёмы пункта 3, пункт 4, абзацы другі–восьмай пункта 5, абзацы другі–адзінаццаты, чатырнаццаты, пятнаццаты, восемнаццаты, дзевятнаццаты, дваццаць другой, дваццаць трэці, дваццаць шостаі – сорок чацвёрты, сорок шостаі – сорок дзевяты, пяцьдзсят другой – семдзсят другой пункта 6, абзацы другі–шаснаццаты, восемнаццаты, дваццаць трэці – трыццаць шостаі пункта 7, абзацы трынаццаты–шаснаццаты, восемнаццаты пункта 8 артыкула 47, артыкул 48 – праз шэсць месяцаў пасля афіцыйнага апублікавання сапраўднага Закона;

частка пятая артыкула 11 і абзац другі пункта 9 артыкула 47 – з 1 жніўня 2023 г.;

часткі шостая і сёмая артыкула 33 – з 1 студзеня 2025 г.;

іншыя палажэнні – пасля афіцыйнага апублікавання сапраўднага Закона.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь

А.Лукашэнка